

ХТО ПАВІНЕН
ДАГЛЯДАЦЬ
ПАРТЫЗАНСКІЯ
МОГІЛКІ?

М_С

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове

ЗВЯЗДА

31 МАЯ 2023 г.
СЕРАДА
№ 102 (29982)

МЯСЦОВАЕ
САМАКІРАВАННЕ

ПОСТАЦЬ...
З КНІГІ РЭКОРДАЎ
ГІНЕСА?

13

КОРАТКА

• Прэзідэнт Беларусі прыняў з дакладам начальніка Службы бяспекі Прэзідэнта Беларусі Дзмітрыя Шахраева.

• БУТБ будзе праводзіць электронныя таргі неліквіднай маёмасцю.

• Крутой: тавараабарот Беларусі са Смаленскай вобласцю да канца года можа перавысіць \$5 млрд.

• Беларускія песні і кухню прадставілі на фестывалі культурных традыцый у Ташкенце.

• Мінэнерга: інфармацыя аб выкідзе радыенуклідаў на БелАЭС не адпавядае рэчаіснасці.

• Ягор Карпіцкі прызнаны найлепшым гульцом 10-га тура футбольнага чэмпіянату Беларусі.

• Першая дзяржаўная інтэрнэт-аптэка запрацавала ў Беларусі.

«НІКОМУ ЛЁГКАГА ЖЫЦЦЯ НЕ БУДЗЕ, ВЫ НА ПЕРАДАВОЙ. НАС ЧАКАЮЦЬ НЯПРОСТЫЯ ЧАСЫ»

Прэзідэнт разгледзеў кадравыя пытанні

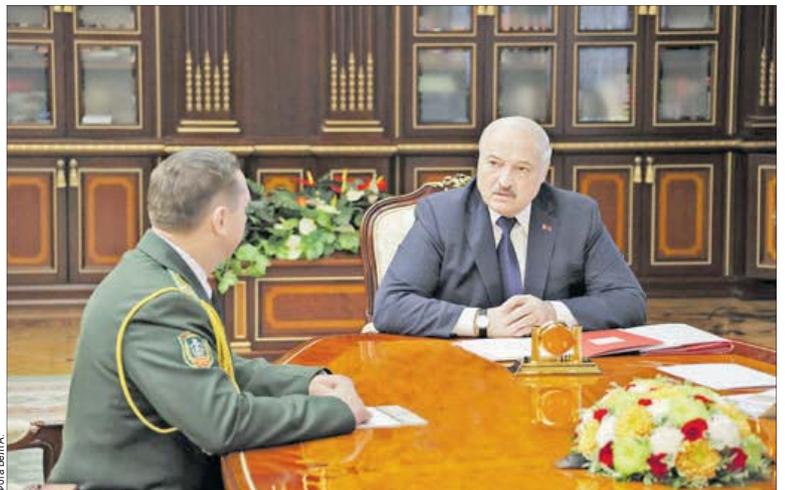
У Палацы Незалежнасці — кадравы дзень. Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка даў згоду на назначэнне кіраўнікоў рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання і кіраўнікоў мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў.

«ПАВІНЕН БЫЦЬ МАГУТНЫ КУЛАК»

Кіраўнік дзяржавы прызначыў Канстанціна Моластава Старшынёй Дзяржаўнага пагранічнага камітэта.

Па словах кіраўніка дзяржавы, пагранічным войскам удзяляецца асабліва увага не таму, што ў іх некалі служыў Прэзідэнт, хоць гэта таксама іграе пэўную ролю. «Я звычайным пагранічнікам служыў, я ведаю, што такое граніца. Таму, калі я прыязджаю на граніцу, мяне па закутках вадзіць не будзеш: я ведаю, куды ісці, ведаю віды пагранічных нарадаў і як яны нясуць службу», — папярэдзіў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт заўважыў, што пагранічныя войскі вельмі шмат працавалі апошнім часам. Шмат даводзілася і з нелегаламі працаваць, і забітых мігрантаў да гэтага часу выкідаюць праз мяжу палыкі і літоўцы. Па словах кіраўніка дзяржавы, пагранічную службу — нават на тым узроўні, які ёсць, — трэба ўзнімаць вышэй. «Нам трэба

Фота: БелТА

не забываць вопыт Савецкага Саюза і прыстасоўваць яго да цяперашняй сітуацыі», — падкрэсліў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка прызнаўся, што ў кандыдатуры Канстанціна Моластава яго падкупіла тое, што ён быў звычайным пагранічнікам

і начальнікам пагранічнай заставы. «Восем гадоў, так?» — удакладніў Прэзідэнт. Канстанцін Моластаў раскажаў, што восем гадоў у цэлым ён правёў на заставе, пяць з іх быў начальнікам заставы.

СТАР. 2

ЦЫТАТА ДНЯ

Раман ГАЛОУЧАНКА,
прэм'ер-міністр:

«У бягучай пяцігодцы рэалізуецца 29 дзяржаўных праграм, якія падлягаюць ацэнцы. Усяго на іх прафінансавана Br255 млрд, з іх трэць — бюджэтных сродкі. Пэўныя вынікі, безумоўна, ёсць. Напрыклад, у рамках выканання гэтых праграм пабудавана 8,6 млн кв. м жылля, уведзена ў эксплуатацыю больш як 50 устаноў адукацыі і аховы здароўя, зніжана энергаёмкасць ВУП на 5,1 працэнта да ўзроўню 2021 года».

Актуальна

ЧЫМ НАКОРМЯЦЬ НАС ФЕРМЕРЫ?

Тэма харчовай бяспекі застаецца ў топе сусветных навін. Многія краіны сёння сутыкаюцца з дэфіцытам прадуктаў харчавання. І прычынай таму становіцца не толькі клімат, але і эканамічныя, а таксама палітычныя працэсы. А як у нас?

У Беларусі сельская гаспадарка з'яўляецца прывіртэтным кірункам сярод галін эканомікі і адказвае за харчовую бяспеку і экспертны патэнцыял. Беларусь цалкам забяспечвае свае патрэбы ў харчаванні і стаіць у адным шэрагу з краінамі з самадастатковай вытворчасцю сельскагаспадарчай прадукцыі. Немалаважную ролю ў гэтым адыгрываюць і айчыныя фермеры. Сёння сялянскія гаспадаркі з'яўляюцца раўнапраўнымі суб'ектамі гаспадарання ў аграрным сектары краіны.

Да 2025 года ў Беларусі плануецца павялічыць аб'ёмы вытворчасці прадукцыі фермерскіх гаспадарак больш чым на 55%. Такую задачу ставіць Мінсельгасхарч. Сёння ў нашай краіне больш за тры з паловай тысячы сялянскіх падворкаў. За апошнія шэсць гадоў іх колькасць вырасла на 24%.

Аб дзяржаўнай падтрымцы фермераў, а таксама пашырэнні патэнцыялу фермерскіх гаспадарак на тэрыторыі краіны і за мяжой расказала на прэс-канферэнцыі начальнік аддзела рэфармавання, прадпрымальніцтва і малых формаў гаспадарання Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання Таццяна ЛЕНСКАЯ.

СТАР. 4

Вялікі перапынак

ВЫЙСЦІ З ЗОНЫ КАМФОРТУ

Як удзельнікі праграмы «Настаўнік для Беларусі» становяцца сапраўднымі «батарэйкамі» для школы

Прафесія настаўніка падобная ігры на скрыпцы: можна проста прайграваць гамы, а можна, як Паганіні, лёгка дакранаючыся смыкам да струн, здабываць з яе боскія гукі, пакідаючы глыбокі след у душы кожнага дзіцяці. Але за ўяўнай лёгкасцю стаіць нябачная вучням тытанічная праца, вечныя сумненні і пачуццё незадаволенасці. Кожнаму педагогу патрабуюцца падтрымка калег, узаемадапамога і пастаяннае самаразвіццё. Падзяліцца адзін з адным сваімі прафесійнымі знаходкамі і метадычнымі «фішкамі» настаўнікі мелі магчымасць на Фестывалі эфектыўных педагогічных практык, які арганізавала каманда праграмы «Настаўнік для Беларусі» пры падтрымцы Міністэрства адукацыі.

Фестываль невыпадкова прайшоў у сценах Акадэміі паслядыпломнай адукацыі — установе, галоўная функцыя якой — якраз павышэнне майстэрства педагогаў.

СТАР. 5

ISSN 1990 — 763X

9 771990 763008

Ідзе падпіска на «Звяду» на III квартал і II паўгоддзе

Мы абяцаем нясумнае лета з любімай газетай

ЗАСТАВАЙЦЕСЯ З НАМІ — БУДЗЕ ЦІКАВА!

«НИКОМУ ЛЁГКАГА ЖЫЦЦЯ НЕ БУДЗЕ, ВЫ НА ПЕРАДАВОЙ. НАС ЧАКАЮЦЬ НЯПРОСТЫЯ ЧАСЫ!»

(Заканчэнне.

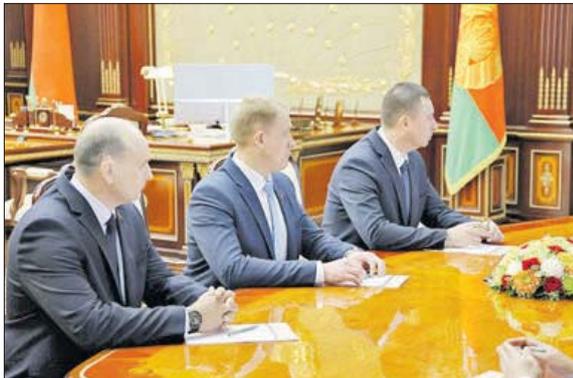
Пачатак на 1-й стар.)

«Начальнік пагранічнай заста-вы — гэта чалавек, які ведае ўсё. А далей ужо ад вашага жадання. Але спакойнага жыцця не будзе. Вы бачыце, што падключылася Украіна — там, дзе мы, пагранічнікі, практычна ўвогуле служылі не неслі. Так, улёгкаю, разумеючы, што гэта нашы родныя людзі. Цяпер Украіна бачыце, якую заняла пазіцыю ў дачыненні да Беларусі. Пастаянна, пастаянна нагнаваюць сітуацыю. Сёння ўкраінская гра-ніца стала нароўні з гэтымі шалёнымі — польскай, літоўскай і латвійскай. Што быць увогуле не павінна», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт запатрабаваў выпрацаваць новыя падыходы да развіцця пагранічных войскаў. Пры гэтым не адбудоваць новую сістэму, а ўдасканальваць тую, што ёсць. «Трэба звярнуць асаблівую ўвагу на манеўраныя групы — яны павінны быць у кожным атрадзе. Там, дзе вы вызначыце кропку, павінен быць магутны кулак, якім вы і начальнікі атрадаў або пагранічных груп зможаце ў патрэбны момант скарыстацца для таго, каб перакрыць дзяржаўную граніцу ў выпадку нейкіх надзвычайных сітуацый, нападения на краіну», — даручыў кіраўнік дзяржавы. Канстанцін Моластаў далаяў, што работа ў гэтым кірунку ўжо вядзецца. «Гэты кампанент нам трэба ўзмацніць. Але гэта ўжо ў цесным кантакце з Дзяржаўным (Савета бяспекі) і Міністэрствам абароны трэба вырашаць», — да-даў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт падкрэсліў, што па-пярэдні старшыня Дзяржаўна-камітэта Анатоль Лапо — вельмі адукаваны і талковы чалавек з вялікім вопытам службы ў пагранічных войсках. «Сапраўдны ваенны чалавек. Адначэпны крыху — і на службу або на работу», — даручыў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу на Асабную службу актывных мерапрыемстваў — так званы пагранічны спецназ. Новому кіраўніку Дзяржаўна-камітэта ён даручыў умацаваць яго. «Гэта павінен быць вельмі надзейны элемент, які вы ў любую хвіліну можаце скарыстаць. Я прыкладна ведаю гэта падраздзяленне. Яно сябе добра паказала ў гэтыя часы, асабліва ў часы барацьбы з нелегальнай міграцыяй. Паглядзіце. Спецпадраздзяленне заўсёды павінна быць падрыхтавана і гатовая да дзеяння. Але запомніце, што больш ваеннаслужачых у пагранічных войсках ніко не будзе. Нам

Фота В.П.

трэба тымі сіламі скарыстацца, якія ёсць», — адзначыў ён.

Прэзідэнт прапанаваў падумаць над новымі падходамі і формамі работы з тымі, хто праходзіў службу ў пагранічных войсках. «Пагранічнік ёсць пагранічнік — гэта высокападрыхтаваны і высокакамаральны чалавек. Таму трэба заўсёды гэтых людзей бачыць, як дапусцім, унутраныя войскі МУС і спецпадраздзяленне ў Мар'інай Горцы, сілы хуткага рэагавання. Звольненых, хто можа, — у спіс, і гэта тысячы людзей, акрамя мабілізацыі. Павінны быць людзі, якія ў вас пройдуць падрыхтоўку. Яны будуць займацца сваёй справай у цывільным жыцці, але вы іх будзеце пару разоў у год заклікаць, каб яны ў тонуце былі. Восем такіх людзей нам трэба падрыхтаваць — у пагранвойсках, унутраных войсках, спецпадраздзяленнях у арміі. Гэта вельмі дарагія людзі. Мы ўклалі намаля ў іх, таму іх не трэба страціць», — заявіў Аляксандр Лукашэнка.

«РАБОЦЕ З ЛЮДЗЬМІ ТРЭБА ЎДЗЯЛІЦЬ АСАБЛІВУЮ ЎВАГУ»

Па ўгадненні Прэзідэнта былі міністр жыллёва-камунальнай гаспадаркі Андрэй Хмель пераходзіць на пасаду старшыні Гродзенскага гарвыканкама.

«Андрэй Валер'евіч, я, шчыра кажучы, даўно думаю аб тым, каб вам даць нейкую іншую работу», — сказаў кіраўнік дзяржавы, падкрэсліўшы, што на гэты конт у яго свой пункт гледжання, які адрозніваецца ад пазіцыі некаторых членаў урада: «Я лічу вас вельмі падрыхтаваным чалавекам, памятаю вашаў даклады з Віцебскай вобласці. Вы вельмі добра разбіраецеся ў гэтай тэме. І калі паступіла просьба кіраўніцтва Гродзенскай вобласці, там не

толькі Каранік папрасіў (старшыня аблвыканкама Уладзімір Каранік), я падумаў, што, калі вы згодны, гэта цалкам нармальна пасада. Але, каб вы разумелі, не апошняя. Я вельмі спадзяюся, не апошняя пасада ў вашай кар'еры», — сказаў Прэзідэнт. Па яго словах, вопыт кіраўніцтва такім буйным абласным цэнтрам, як Гродна, будзе карысным для будучых магчымых кар'ерных назначэнняў, спатрабіцца для работы на іншых дзяржаўных пасадах. Прэзідэнт падкрэсліў, што Андрэю Хмелю трэба ведаць абласны або гарадскі ўзровень абласнога горада. Тым больш Андрэй Хмель вяртаецца на малую радзіму, што вельмі важна.

«Я думаю, што гэта канкрэтная работа дадасць у вашу скарбонку вопыту, пэўныя ведаў і падыходаў. Каб вы разумелі, у мяне вельмі добрае стаўленне да вашых падыходаў, вашай работы, якой вы займаліся. Пасада міністра вельмі важнага, але невялікага органа (міністэрства), здавалася б, неаўважная. Нічога падобнага! Для мяне гэта было прыкметна», — падсумаваў Прэзідэнт.

Старшыня Сенненскага райвыканкама Ігар Мароз цяпер узначаліць Аршанскі райвыканкам. «Вельмі цікавы горад, вельмі цікавы раён, ёсць з чым працаваць. Там і ў сельскай гаспадарцы нядрэнна. Павінна быць рука, арганізацыя. Аб прамысловасці я ўжо не кажу. Орша — выдатны горад. Расія побач. Усё, што ў Оршы вырабляецца, у Расіі з рукамі і нагамі гатовы купіць. Гэта добры пачатак на вачах у Прэзідэнта. Справішчы — значыць з кар'ерай тваёй усё вызначана», — звярнуў кіраўнік дзяржавы да новага кіраўніка Аршанскага раёна. Ён падкрэсліў, што Ігар Мароза добра характарызуе у Сенненскім раёне.

Аляксандр Лукашэнка параіў новаму старшыні Аршанскага райвыканкама акуратна, кадрава

На слыху

«СІСТЭМА ПАВІННА БЫЦЬ ЗРАЗУМЕЛАЙ!» Прэзідэнт раскрытыкаваў сістэму падліку балаў ЦЭ

Прыманочы кадравыя рашэнні, Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу на зладзённае пытанне — сістэму падліку балаў цэнтралізаванага экзамену. «Цэлюю бучу паднялі пасля адзінага цэнтралізаванага экзамену. Розуму не хапіла зрабіць проста і зразумела, каб падлічыць гэтыя балы. Яны пачалі нейкія статыстычныя лічбы выводзіць на камп'ютары. Каму гэта трэба? Па-мойму, мы паступалі: ведаеш — тройка, вельмі добра ведаеш — чацвёрка, вельмі-вельмі добра — выдатна. А тут нейкія балы на камп'ютары вылічвалі», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт настойвае на неабходнасці зрабіць звычайную, зразумелую сістэму. Ён даручыў на наступным тыдні зноў да гэтага вярнуцца. «Семі кантралююць паступленне сваіх дзяцей, і гэта натуральна. Але яны не разумеюць, чаго мы хочам ад гэтых дзяцей. І, самае галоўнае, пішучы мне, што сёлетні экзамен «паказаў сваю ідэнтычнасць» з мінулымі двума гадамі, калі яны ў школе здавалі экзамены. Дык навошта мы гэтую катывасію тады заводзілі?» — запатрабаваў разабрацца з праблемамі Прэзідэнт.

Кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Ігар СЕРГЕЕНКА расказаў журналістам, што Аляксандр Лукашэнка паставіў задачу зрабіць праверку арганізацыі цэнтралізаваных экзаменаў, якія прайшлі ў маі ва ўсіх сярэдніх навучальных установах краіны, паглябіцца ў гэты працэс, праверыць, удакладніць, якія вынікі атрыманы. «Цэнтралізаваны экзамен прайшоў па рускай і беларускай мовах, у ім прынялі ўдзел звыш 53 тысяч старшакласнікаў, з іх каля 900 чалавек паказалі вынік 100 балаў. Тым не менш учора пачалі паступаць звароты ад дзяцей, бацькоў у першую чаргу з просьбай растлумачыць, чаму такі бал, чаму ён ніжэйшы, чым быў у час рэпетыцыйнага экзамену. І скаргаў паступае дастаткова шмат», — адзначыў кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта. Ён расказаў, што работа будзе вясціся па двух асноўных напрамках: «Усе скаргі будуць разгледжаны. Усім бацькам, усім старшакласнікам будзе растлумачана, у кожную скаргу уважліва ўнікнем. Гэта з аднаго боку. З другога — паглядзім на арганізацыю работы непасрэдна Міністэрствам адукацыі, наколькі ўсё справядліва, наколькі метадыка, якая выкарыстоўвалася і зацверджана Міністэрствам адукацыі, адпавядае сённяшнім патрабаванням, ці ёсць там парушэнні. Ігар Сергееў таксама звярнуў увагу, што тэсты былі складзеныя максімальна на аснове навучальных праграм. Ён адзначыў, што, на першы погляд, паводле інфармацыі, якая паступае, парушэнняў, збоў у час правядзення, падліку балаў не ўгледжваецца. Але праверка будзе праведзена. «Прэзідэнт унікае ў гэту тэму, і пастаўлена задача ў жорсткай, кароткія тэрміны разабрацца па кожным звароце, кожнай заяве справядліва і аб'ектыўна. Мы над гэтым будзем працаваць у найбліжэйшыя дні», — рэзюмаваў Ігар Сергееў.

падыходзячы, разбірацца і праводзіць сваю лінію, нягледзячы на тых, хто «будзе бегаць побач».

Анатоль Лядыга з пасады старшыні Клецкага райвыканкама пераходзіць на пасаду старшыні Салігорскага райвыканкама. А на меснік старшыні Клецкага райвыканкама Юрый Карловіч цяпер узначальвае свой раён. Першы намеснік кіраўніка адміністрацыі Цэнтральнага раёна Мінска Вадзім Перадня цяпер кіраўнік адміністрацыі Першамайскага раёна Мінска.

«Нікому лёгкага жыцця не будзе, вы на перадавой. Нас чакаюць няпростыя часы», — папярэдзіў Аляксандр Лукашэнка. Ён нагадаў, што ў наступным годзе адбудуцца выбары мясцовых саветаў і дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў. Акрамя таго, у новым фармаце пройдзе Усебеларускі народны сход. Гэтыя кампаніі, па яго словах, трэба правесці сумленна, годна, акуратна. «І прэзідэнцкія выбары не за гарамі. Таму рабоце з людзьмі трэба ўдзельнічаць асаблівую ўвагу», — паставіў задачу кіраўнік дзяржавы.

«Пытанню, якія вас не датычацца, там няма. Школы — вышы, дамы культуры — вышы, спартыў-

ныя аб'екты — вышы, бальніцы — таксама вышы. Каб не атрыма-лася, як ва Уздзе, па-мойму, На

нарадзе я нядаўна сказаў, што камісія праедзе ў тыя бальніцы, дзе ўжо было. І што вы думаеце? Заехалі ва Узду — а там яшчэ горш, чым было першапачаткова. Гэта нікуды не варт. Тама прыходзіць і кіруйце. Самая цікавая ў вас праца. Пачынайце. Кіруйце працэсам. Яшчэ раз кажу: толькі акуратна стаўцеся да людзей, спецыялістаў. Наводмаш не сячыце. Але калі воз не цягне, растлумачыць трэба. Усё павінна быць справядліва, тады менш будзе пакрыўджаных», — адзначыў Прэзідэнт. Ён зрабіў акцэнт на тым, што ў кіраўнікоў раёнаў няма «не іх» пытанняў.

«Усё ваша. Нават калі ў Оршы завод рэспубліканскага падпарадкавання, усё роўна гэта ваша. Кадры, кантроль за іх дзейнасцю — гэта ваша задача. Калі нешта не так, дакладвайце ў Адміністрацыю Прэзідэнта: кадравыя пытанні там «варацца». Гляджу — падбор людзей моцных. Вельмі спадзяюся, што і вынік будзе», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Валерыя СЦЯЦКО.

У тэму

Назначэнцы падзяліліся з журналістамі сваімі планами і мэтамі на новых пасадах. «На сённяшні перыяд і па ацэнцы Прэзідэнта пагранічная служба, пагранічныя войскі дасягнулі вельмі высокага ўзроўню. Мы паспяхова ахоўваем дзяржаўную граніцу. Але неабходна пастаянна ўдасканальвацца, адпавядаць абстаноўцы, якая складваецца на дзяржаўнай граніцы, вакол краіны, які знешнепалітычнай, так і ўнутрыпалітычнай сітуацыі», — сказаў новы кіраўнік Дзяржаўна-камітэта Канстанцін Моластаў. Ён расказаў, што на гродзенскім напрамку з боку сумежных дзяржаў ёсць наростаючыя сілы, наіск, незразумелы. «Але, тым не менш, органы пагранічнай службы гатовы рэагаваць на любыя выклікі, пагрозы

нашай пагранічнай бяспецы і нацыянальнай бяспецы ў цэлым», — падкрэсліў Канстанцін Моластаў.

Новы мэр Гродна Андрэй Хмель расказаў, што першая задача, пастаўленая перад ім Прэзідэнтам, — работа з кадрамі. «Да кадры трэба ставіцца акуратна. Гродна — вялікі горад, і напрамкаў работы шмат. Кіраўнік дзяржавы папрасіў не бяцца прымаць рашэнні, дзейнічаць рашуча, смела», — сказаў ён. Андрэй Хмель падкрэсліў, што задачы былі пастаўленыя па ўсіх галінах і сферах жыццядзейнасці. Гэта ахова здароўя з улікам нядаўна аб'явічаных прырытэнтаў, адукацыя, культура, пытанні інфраструктуры, жыллёва-камунальнай гаспадаркі, якая хвалюе большасць насельніцтва, ідэалагічная работа.

Супрацоўніцтва

БЕЛАРУСЬ РЫХТУЕЦА ДА ЎСТУПЛЕННЯ У ШАС

Як адзначыў у размове з карэспандэнтам «Звязды» кітайскі нацыянальны каардынатар Шанхайскай арганізацыі супрацоўніцтва Чжан Хайчжоў, Беларусь вельмі актыўна ўдзельнічае ў рэалізацыі праектаў ва ўсіх галінах у рамках механізму ўзаемадзейня на пляцоўцы ШАС.

антытэрарыстычная структура. Праводзіцца барацьба з наркатрафікам.

Як падкрэсліў Чжан Хайчжоў, ШАС з'яўляецца прыкладам арганізацыі прадукцыйных міжнародных ўзаемаадносін. На гэтай уплывовай глабальнай пляцоўцы паспяхова супрацоўнічаюць дзяржавы з рознымі шляхамі развіцця і сацыяльным уладкаваннем. Нядзіўна, што ўсё больш краін імкнуча далучыцца да ШАС, стаць партнёрамі па дыялогу.

За больш чым 20 гадоў сваёй дзейнасці (як вядома, ШАС была заснавана ў 2001-м, тады ў яе састаў уваходзілі пяць краін) гэтая арганізацыя па плошчы, колькасці насельніцтва і эканамічным патэнцыялах заняла ключавое месца ў глабальным геапалітычным раскладзе. Як паведаміў Чжан Хайчжоў, рэалізоўваецца звыш 80 механізмаў плённага ўзаемадзейня. Найважнейшы — Саветы кіраўнікоў дзяржаў — членаў ШАС.

Наладжана ўзаемавыгаднае эканамічнае супрацоўніцтва ў розных галінах, рэалізоўваюцца буйныя інфраструктурныя праекты. Летась аб'ём тавараабароту паміж Кітаем і краінамі ШАС перавысіў 411 мільярдаў долараў.

Паводле слоў Чжана Хайчжоў, вялікая ўвага ўдзяляецца бяспецы. Была створана

Мікалай ЛІТВІНАЎ, Пекін.

Будзь у курсе!

НА ФЕСТИВАЛЬ — ДАДАТКОВЫЯ ЦЯГНІКІ

Прэс-цэнтр Беларускай чыгункі інфармуе, што на час правядзення XXXII Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску» прызначаны з 11 да 18 ліпеня цягнік міжнародных ліній № 209/210 Віцебск — Масква — Віцебск.

Гэтымі днямі ён будзе адпраўляцца з Віцебска ў 7.10 з прыбыццём у Маскву ў 16.59, назад з Масквы цягнік з гасцямі і ўдзельнікамі фестывалю будзе адпраўляцца ў 23.49 і прыбываць у Віцебск раніцай наступнага дня ў 8.36.

Прадаж праязных дакументаў на цягнік №209/210 Віцебск — Масква — Віцебск ужо адкрыты — пасажырам даступныя месцы ў плацкартных вагонах, а таксама ў купэ і СВ.

На час правядзення фестывалю «Славянскі базар у Віцебску» прызначаны яшчэ адзін дадатковы поезд № 644/643 Мінск — Віцебск — Мінск. Яго расклад руху складзены з улікам праграмы фестывалю, каб пасажыры маглі прыехаць у Віцебск да вячэрняй канцэртнай праграмы, а пасля яе заканчэння адправіцца назад дадому прамым начным цягніком. З Мінска з 12 да 17 ліпеня цягнік будзе

адпраўляцца ў 12.30 з прыбыццём у Віцебск у 16.05, а назад з Віцебска з 13 да 18 ліпеня — у 1.28 і прыбываць у Мінск у 5.41.

Прадаж білетаў на поезд № 644/643 Мінск — Віцебск — Мінск адкрыецца 29 мая (за 45 сутак да адпраўлення першага саставу) — пасажырам будуць даступныя месцы ў плацкартных і купэйных вагонах.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Прыёмная кампанія — 2023

ПРЫЗЁРЫ PROFSKILLS BELARUS ЗМОГУЦЬ ПАСТУПАЦЬ БЕЗ ЭКЗАМЕНАЎ

Міністэрствам адукацыі зацверджаны пералік алімпіяд і конкурсаў, пераможцы якіх змогуць сёлета паступаць у ВНУ без здачы ўступных іспытаў.

У прыватнасці, гэтым дакументам устаноўлены пералік міжнародных алімпіяд, пераможцы якіх (уладальнікі дыпламаў I, II, III ступені) маюць права на залічэнне ў 2023 годзе без уступных іспытаў ва ўстановы вышэйшай адукацыі і па-за конкурсам — ва ўстановы адукацыі, якія рэалізоўваюць адукацыйныя праграмы сярэдняй спецыяльнай адукацыі.

У дадзены пералік уключана дзевяць мерапрыемстваў, сярод якіх Міжнародная матэматычная алімпіяда (2023 год, Японія), Міжнародная алімпіяда па інфарматыцы (2023 год, Венгерская Рэспубліка), Міжнародная біялагічная алімпіяда (2023 год, Аб'яднаныя Арабскія Эміраты),

Еўрапейская геаграфічная алімпіяда (2023 год, Рэспубліка Сербія), Алімпіяда школьнікаў Саюзнай дзяржавы па рускай мове і рускай літаратуры «Расія і Беларусь: гістарычнае і духоўнае адзінства» (2022 год, Расійская Федэрацыя).

Таксама вызначаны пералік навучальных праграм і трэцяга (абласнога і Мінскага гарадскога) этапу рэспубліканскай алімпіяды, праведзенай Міністэрствам адукацыі ў навучальным годзе, які завяршыўся ў год прыёму. Пераможцы дадзенага этапу (уладальнікі дыпламаў I, II, III ступені) маюць права на залічэнне ў ВНУ без уступных іспытаў пры паступленні на найбольш

запрабаваныя эканамічнай спецыяльнасці ў адпаведнасці з дагаворам аб мэтавай падрыхтоўцы спецыяліста з вышэйшай адукацыяй. Дадзены пералік змяшчае 16 вучэбных прадаметаў: гэта беларуская мова і літаратура, руская мова і літаратура, англійская, нямецкая і французская мовы, матэматыка, фізіка, астраномія, біялогія, хімія, географія, гісторыя Беларусі, грамадзяства, працоўнае навучанне.

Згодна з пастановай Міністэрства адукацыі прыўважаны атрымалі пераможцы V Рэспубліканскага конкурсу прафесійнага майстэрства (уладальнікі дыпламаў I, II і III ступені). Ім дадзена права на залічэнне ў 2023 годзе без уступных іспытаў ва ўстановы адукацыі на ўзровень вышэйшай сярэдняй спецыяльнай адукацыі на спецыяльнасці, якія адпавядаюць намінацыям (камплетэцыям) згаданага конкурсу.

Надзея НИКАЛАЕВА.

Знаходка

Здай у міліцыю ўнушальны арсенал

У Дзяржынскім РАУС звярнуўся жыхар Фаніпаля — мужчына хацеў добраахвотна здаць знойдзеныя ім зброю і боепрыпасы часоў Вялікай Айчыннай вайны, а таксама газавы пісталет і ракетніцу.

Па інфармацыі Дзяржынскага РАУС, «трафеі» ён знайшоў летам 2022 года ў лясным масіве паблізу вёскі Лісаўшына. Супрацоўнікамі міліцыі па месцы жыхарства заяўніка было канфіскавана: чатыры вінтоўкі Мосіна, адна вінтоўка СВД, газавы пісталет, сігнальная ракетніца, каля

500 патронаў і гільзаў, а таксама некалькі састаўных частак розных мадэляў зброі.

Праваахоўнікі нагадваюць: паводле заўвагі артыкула 295 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, асоба, якая добраахвотна здала зброю, боепрыпасы, выбуховыя рэчывы і выбуховыя прыстасаванні, вызваляецца ад прадугледжанай законам адказнасці.

Сяргей РАСОЛЬКА. Фота з сайта УУС Мінскага аблвыканкома.

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБІЦА

Мінабароны Расіі: Кіеў ударыў па Маскве беспілотнікамі

Паводле інфармацыі Мінабароны Расійскай Федэрацыі, раніцай у аўторак, 30 мая, кіеўскія вайскоўцы правялі атаку на маскоўскі рэгіён, выкарыстаўшы для гэтага восем беспілотнікаў. Тры рэбаты падавалі сродкі радыёэлектроннай барацьбы, яны страцілі кіраванне і адхіліліся ад вызначаных мэт. Яшчэ пяць апаратаў збіў у Падмаскоўі ракетна-гарматны комплекс «Панцыр-З». Беспілотнікі, якія ўпалі, пашкодзілі жылля дамы па Ленінскім праспекце і вуліцы Прафсаюзнай на паўднёвым захадзе Масквы. Яшчэ адзін рэбат трапіў у дом па вуліцы Атласава ў Новай Маскве. Паводле інфармацыі мэра сталіцы Сяргея Собяніна, па медыцынскаму дапамогу звярнуліся два чалавекі, шпіталізацыя ім не спатрэбілася.

і Падмаскоўе стала адказам Кіева на эфектыўныя ўдары расіяў на адным з цэнтраў прыняцця рашэнняў, якія былі нанесеныя ў нядзелю.

Беспарадкі на поўначы Косава: пацярпелі сербы і байцы НАТО

Сутыкненні паміж косаўскімі сербамі і славякамі пачаліся ўвечары панядзелка. Да гэтага тысячы косаўскіх сербаў сабраліся перад будынкам органаў мясцовай улады на поўначы краю з патрабаваннямі адводу косаўскай паліцыі і адкінення косавабанскіх мэраў. Ваеннаслужачыя кантынгенту НАТО (KFOR) са сродкамі для разгону дэманстрацыі былі размеркаваны каля будынкаў муніцыпалітэтаў Звечан, Лепасавіч і Зубін-Паток. За імі знаходзіліся буйныя сілы косаўскай паліцыі, якія не дазвалялі косаўскім сербам падысці да будынкаў. Увечары

супраць пратэстоўцаў быў ужыты слэзатачывы газ, кінуты дзясяткі святлошумявых гранат, адбылася стрэльба. Па словах прэзідэнта Сербіі Аляксандра Вучыча, пацярпелі больш за 50 сербаў і больш за 40 байцоў KFOR, большасць з іх — венгры і італьянцы.

«Кіт-шпіён» заўважаны каля берагоў Швецыі

Арганізацыя One Whale, якая вядзе назіранне за кітамі, паведаміла, што на заходнім узбярэжжы Швецыі заўважаны кіт-бялуха, якога ў 2019 годзе знайшлі нарвежскія рыбакі. Тады на кіце былі надзетыя рамяні з надпісам Equipment of St. Petersburg, да якіх, па меркаванні экспертаў, магла быць прымацаваная відэакамера. Нарвежскія навукоўцы выказалі тады ўпэўненасць, што кіт быў прыручаны спецыялістамі расійскіх ВМС і працаваў на Паўночным флот. У СМІ жывёла атрымала мянушку Хвалдзімір, яна была вызвалена ад «зброі» і адпушчана. Аднак назіранне за ёй працягвалася.

ЧЫМ НАКОРМЯЦЬ НАС ФЕРМЕРЫ?

ХТО ЯНЫ?

Тацяна Ленская адзначыла, што ў пачатку гэтага года налічвалася 3802 сялянскія гаспадаркі, большасць з іх займаецца сельскагаспадарчай дзейнасцю (3344). У іх землекарыстанні знаходзіцца 309 тысяч гектараў сельгасугоддзяў, а сярэдні памер зямельнага ўчастка складае 92 гектары. З 2016 года да цяперашняга часу, колькасць гаспадарак павялічылася на 24 %, з іх фермерскіх, якія займаюцца сельскагаспадарчай дзейнасцю, — на 30 %. Акрамя таго, плошчы сельскагаспадарчага прызначэння з 2016 года павялічыліся на 80 %, — паведаміла прадстаўнік міністэрства.

«Асноўны напрамак сельскагаспадарчай дзейнасці сялянскіх (фермерскіх) гаспадарак — раслінаводства. На яго долю ў агульных аб'ёмах вырабленай гаспадаркамі прадукцыі прыпадае больш за 90 % «найбольш прывабным для фермерскай супольнасці з'яўляецца вырошчванне збожжавых, бульбы, агароднінных і пладова-ягадных культур», — адзначыла начальнік аддзела Мінсельгасхарча.

«Жывёлагадоўля для фермерскага сектара з'яўляецца менш запатрабаванай і найбольш працазатратнай. У агульным аб'ёме краіны доля фермерскіх гаспадарак на вытворчасці прадукцыі жывёлагадоўлі займае менш за 1 %. Аднак, нягледзячы на ​​нязначную ўдзельную вагу, аб'ёмы прадукцыі жывёлагадоўлі павялічваюцца. Цяпер назіраецца рост вытворчасці малака практычна ў 2 разы», — дадала спецыяліст.

Тацяна Ленская падкрэсліла, што фермерскі сектар не толькі дэманструе павелічэнне колькасці суб'ектаў, але таксама паказвае эфектыўнасць вырабленай прадукцыі.

«За працяглай праежаж часу ўзровень рэнтабельнасці продажаў сялянскіх гаспадарак не апускаўся ніжэй за 17 %. На пачатку бягучага года рэнтабельнасць наблізілася да 21 %. Удзельная вага ў агульных аб'ёмах сельска-

гаспадарчай прадукцыі склала 3,1 %, — адзначыла спікер.

ДАПАМОГА З БОКУ ДЗЯРЖАВЫ

Па словах прадстаўніка міністэрства, дзяржава цяпер зацікаўлена ў далейшым павышэнні эфектыўнасці і развіцці патэнцыялу сялянскіх гаспадарак. Сёння гэтаму ўдзяляецца пільная ўвага.

Спецыяліст распавяла, што ў Беларусі рэалізоўваецца шырокі комплекс мерапрыемстваў, які знайшоў адлюстраванне ва Указе кіраўніка дзяржавы № 347 «Аб дзяржаўнай аграрнай палітыцы», а таксама дзяржпраграме «Аграрны бізнес» на 2021—2025 гады. Нормамі гэтых дакументаў прадуждана магчымасць атрымання дзяржаўных падтрымкаў як на ўзроўні рэгіёнаў, так і краіны.

На ўзроўні рэгіёнаў для развіцця сялянскіх гаспадарак прадугле-

даны патанненне кошту паліва, крэдытнай падтрымка з ільготнай працэнтнай стаўкай або частковай выплатай працэнтаў за кошт бюджэтных сродкаў, пакрыццё часткі затрат на правядзенне сертыфікацыі арганічнай прадукцыі, аграхімічнае абслугоўванне і многае іншае.

На рэспубліканскім узроўні фермеры атрымліваюць дзяржаўную падтрымку па такіх кірунках, як афармленне дакументаў, якія сведчаць аб праве на зямельныя ўчасткі. Дапамагаюць ім пры падачы пладова-ягадных культур, развіцці племянной справы ў жывёлагадоўлі і селекцыі насення-

водства, а таксама забеспячэнні агульных умоў функцыянавання аграрнапрамысловага комплексу.

Акрамя таго, на дзяржаўным узроўні маецца магчымасць пашырэння вытворчай базы фермерскіх гаспадарак, якая прадуждана Указам № 399 «Аб фінансавым аздаруленні сельскагаспадарчых арганізацый».

у абласных і раённых цэнтрах кірмашы. Акрамя таго, фермерскія гаспадаркі ўдзельнічаюць у міжнародных выстаўках «Бел-агра» і іншых мерапрыемствах.

ПАДАТКОВЫЯ ЛЬГОТЫ І НЕ ТОЛЬКІ

Для эфектыўнага станаўлення фермерскіх гаспадарак на пачатковым этапе падатковым заканадаўствам прадугледжаны асаблівы рэжым падаткаабкладання: на працягу трох гадоў вызвалены ад выплаты ўсіх відаў падаткаў, акрамя падатку на даходы ад дзейнасці, не звязанай з вытворчасцю сельскагаспадарчай прадукцыі. «Пасля заканчэння гэтага тэрміну падаткаабкладанне сялянскіх гаспадарак ажыццяўляецца як для сельскагаспадарчых арганізацый. Акрамя таго, фермерам дадзена магчымасць правядзення спрошчанай сістэмы бухгалтарскага ўліку і справаздачнасці», — патлумачыла начальнік аддзела Мінсельгасхарча.

Яна дадала, што на пляцоўцы Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання функцыянуе кансультацыйна-экспертны савет па развіцці прадпрымальніцтва, дзе абмяркоўваюцца найбольш запатрабаваныя для фермерскай супольнасці пытанні.

Тацяна Ленская адзначыла, што пачынаючы са студзеня 2023 года Міністэрствам сельскай гаспадаркі сумесна з дзяржаўнымі органамі кіравання і Беларускамі фондам фінансавай падтрымкі пры Міністэрстве эканомікі пашыраны

кірункі аказання дзяржаўнай падтрымкі. Цяпер фермерскія гаспадаркі могуць звярнуцца ў Беларуска фонд фінансавай падтрымкі з неабходным пакетам дакументаў (з якім можна азнаёміцца на іх афіцыйным сайце) і атрымаць дзяржаўную падтрымку ў форме пазыкі. Падтрымка будзе ў аб'ёме не больш за 15 тысяч базавых велічынь (1 БВ — 37 рублёў) на 5 гадоў пад 0,5 стаўкі рэфінансавання Нацыянальнага банка.

Такая падтрымка можа быць выкарыстана для перааснага ўладкавання, набыцця і мадэрнізацыі будынкаў і збудаванняў, неабходных для выдзялення вытворчай дзейнасці фермерскай гаспадаркі, а таксама для набыцця тэхнікі і абсталявання для фермерскіх гаспадарак.

ДА ТАГО Ж — БОЛЬШ ЗДОРОВЫЯ ПРАДУКТЫ

Кансультант аддзела рэфармавання, прадпрымальніцтва і малых формаў гаспадарання Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання Іван КОШЛЯ дадаў, што ў Міністэрстве плануецца ў фермерскім сектары павялічыць індэкс вытворчасці прадукцыі да 2025 года на 50 %. Спецыяліст з'яўжаецца, што такая прадукцыя з'яўляецца больш экалагічна чыстай, бо ў фермерскім сектары актыўна развіваецца арганічнае земляробства. Каб фермеры маглі нарошчваць аб'ёмы вытворчасці і павышаць якасць сваёй прадукцыі, у краіне распрацавалі Дзяржаўную праграму падтрымкі аграрнага сектара.

У Беларусі на кожную вобласць прыпадае каля пяцісот фермерскіх гаспадарак. Аднак самая вялікая канцэнтрацыя іх у Мінскай і Брэсцкай абласцях. Напрыклад, Столінскі раён называецца вялікім беларускім агародам, які можа задовольніць патрэбы практычна ўсёй краіны. Менавіта тут ужо ў чэрвені атрымаюць першыя ўраджай ранняй бульбы і капусты. Пры павелічэнні падтрымкі фермеры змогуць зрабіць яшчэ больш.

Сяргей КУРКАЧ.

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

Новыя тэхналогіі

ШТУЧНЫ ІНТЭЛЕКТ — НА СЛУЖБЕ Ё ГЕАГРАФАЎ

Навукоўцы БДУ працуюць над паляпшэннем лічбавай мадэлі рэльефу Беларусі

Гэта стане магчыма дзякуючы выкарыстанню глабальна-лакальнай нейронавай сеткі, распрацаванай кітайскімі вучонымі. Сёння ва ўсіх сферах пашыраецца прымяненне штучнага інтэлекту, бо яго алгарытмы ўжо пераўзыходзяць здольнасці чалавека ў шматлікіх сферах жыццядзейнасці, дзе гаворка ідзе аб апрацоўцы даных: гэта медыцына, прамысловасць, фінансы, дзяржаўнае кіраванне і іншае. Дзякуючы выкарыстанню ультрасучаснай праграмы павышаецца дакладнасць і павялічваецца хуткасць разлікаў і прагнозу, а таксама зніжаюцца выдаткі працы.

У хуткім часе географы правядуць палявыя даследаванні мясцовасці Мінскага, Ашмянскага і Горацка-Мціслаўскага ўзвышшаў, Аршанска-Магілёўскага раўніны і Палескай нізіны. Плануецца выкананне аэрафатаздымкі, паветранае лазернае сканіраванне ключавых участкаў для збору розных параметраў рэльефу. Затым сабраныя даныя апрацуюць з дапамогай нейроннай сеткі, што дазволіць навукоўцам стварыць лічбавыя мадэлі з

якаснай і дэталізаванай выявай рэльефу. Дзякуючы высокай дакладнасці можна будзе разгледзець розныя асаблівасці зямной паверхні, напрыклад, ухілы, паглыбленні, крывізны, а таксама вызначыць такія працэсы дэградацыі сельскагаспадарчых земляў, як эрозія, падтопленні, засушлівасць і г. д.

Пазней эксперты змогуць прагназаваць развіцці глебавага покрыва, што дазволіць своечасова рэагаваць на любыя змены, правільна ўгноіваць і ўвільгатняць глебу, а таксама яшчэ больш дакладна падбіраць сельскагаспадарчыя культуры для пэўных рэгіёнаў.

У нашай краіне гэта першы такі праект, які рэалізоўваецца ў галіне геаграфічнай навукі. Над ім працуюць вучоныя кафедры глебазнаўства і геаінфармацыйных сістэм факультэта географіі і геаінфарматыкі БДУ пад кіраўніцтвам першага прарэктара Дамітрыя Курловіча.

Навуковыя даследаванні выконваюцца пры падтрымцы Беларускага рэспубліканскага фонду фундаментальных даследаванняў і Нацыянальнага фонду прыродазнаўчых навук Кітая. Праект разлічаны да 2024 года.

Надзея НІКАЛАЕВА.

АНЛАЙН-КУПЛЯ ЖЫЛЛЯ І КАРЫСНЫЯ СЛАІ

Магчымасці рэсурсаў Нацыянальнага кадастравага агенцтва

Перавесці адпаведныя адміністрацыйныя працэдурны ў электронны выгляд, каб можна было заказаць даведку пра нерухомасць ці нават набыць маёмасць ва ўласнасць і атрымаць на яе гатовую дакументацыю, якая будзе зафіксавана ў рэгістры нерухомасці, плануіры сёлета ў Нацыянальным кадастравым агенцтве.

Нацыянальнае кадастравае агенцтва — аператар чатырох рэсурсаў: рэгістра нерухомасці, рэгістра кошту зямельных участкаў, рэгістра адрасоў і адзінага рэгістра дзяржаўнай маёмасці. Публічную кадастравую карту штодня наведвае каля чатырох тысяч карыстальнікаў, існуе яе мабільная версія, пастанова абнаўляецца інтэрфейс рэсурсу, ён даступны пастанова і анлайн:

— Тут змяшчаецца 35 слаёў з актуальнай інфармацыяй, прывязкай да геаданых і канкрэтнай тэрыторыі: ад

адміністрацыйнай тэрыторыі да, напрыклад, месцазнаходжання крыніц (слоі крыніц), — расказаў Міхаіл ХІЛЬ, генеральны дырэктар Нацыянальнага кадастравага агенцтва. — Слоі гістарычных помнікаў створаны дзякуючы валанцёрам, а з дапамогай спартывага слою можа ўбачыць, дзе ў краіне знаходзяцца аб'екты для здаровага ладу жыцця.

Дзякуючы існаванню слою, дзе абазначаны пагранічныя зоны, стала ўдвая менш людзей, якія прыцягваюцца да адміністрацыйнай адказнасці, бо, пайшоўшы ў грыбы-ягады, яны зайшлі ў пагранічную зону. Як элемент гістарычнай памяці выступае слоі пра спалення вёскі. А слоі пустацкі дамоў дазваляе даведацца, дзе можна набыць аб'ект, у тым ліку і за адну базавую велічыню.

Усе інфармацыйныя сістэмы для кіравання рэсурсамі распрацаваны спецыялістамі агенцтва. У кожным рэсурсе мноства інфармацыі, колькасць якой вымяраецца сотня-

мі тэрабайтаў, але ж спажаўчы ўжо цікаваць менавіта сэрвісы, якія павінны быць даступнымі і цікавымі людзям, заўважыў першы намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнага кадастравага агенцтва Сяргей ЛЕУЧЫК:

— Пры развіцці сэрвісаў мы разглядаем такія напямкі, як эксістэмнасць, шматканальнасць, праактыўнасць. Яны пэўным чынам убудавваюцца ў адзіную інфармацыйную і лічбавую прасторы, каб спажывец мог атрымаць комплексную паслугу.

Сістэма павінна сама падказваць чалавеку, што яму трэба рабіць са сваёй нерухомасцю: напрыклад, прапанаваць аформіць рэгістрацыю ці нагадаць пра неабходнасць заплаціць падатак. У прыватнасці, спецыялісты працуюць над тым, каб зрабіць праактыўнай мабільную праграму «Мой кут». Задумваюцца і над стварэннем экспрэс-ацэнкі кватэр і іншай нерухомасці.

Ірына СІДАРОК.

ВЫЙСЦІ З ЗОНЫ КАМФОРТУ..

НАТХНЯЦЬ СВАІМ ПРЫКЛАДАМ ВУЧНЯЎ

— Ад настаўніка сёння залежыць вельмі многае: ад абстаноўкі ў сям’і, школе, класе да абстаноўкі ў краіне ўвогуле, — падкрэсліў у сваёй прамове **рэктар Акадэміі паслядыпломнай адукацыі Алег Дзьячэнка**. — Выяўленне талентаў і ініцыятыўных на ўсіх узроўнях — агульнадзяржаўная задача, як і падтрымка ў грамадстве прэстыжу настаўніцкай прафесіі. Нам усім патрабуецца прызнанне. Спецыяльнасць у сферы адукацыі вельмі хутка выгарае, а фестываль — своеасаблівы энерджайзер, здольны зноў «запаліць» педагогаў, «падсілкаваць» іх прафесійны апытымізм. На адной плячоўцы тут сабраліся і зусім маладыя, і вопытныя педагогі. Ім ёсць што сказаць адзін аднаму. Будучыню мы ствараем разам...

Фестываль прайшоў пад дэвізам «Больш чым настаўнік». Адной з яго задач было пазнаёміць удзельнікаў з праграмай «Настаўнік для Беларусі» і садзейнічаць пашырэнню прагрэсіўнай настаўніцкай супольнасці нашай краіны.

«Каб кожнае дзіця ў кожнай школе мела магчымасць раскрыць свой патэнцыял» — місія ўнікальнага рэспубліканскага праекта «Настаўнік для Беларусі», які рэалізуюецца мясцовым фондам «Новая школа» пры падтрымцы Міністэрства адукацыі і Ашчадбанка. Банк стаў стратэгічным партнёрам і ключавым донарам праграмы. Яе мэта — прыцягнуць у школы ў невялікіх гарадах і населеных пунктах крэатыўных і неабыхавых настаўнікаў, якія хочучы і могуць прынесці ў сваю прафесію новыя цікавыя ідэі, умеюць спраўляцца з цяжкасцямі, захоўваючы апытымізм, імкнучыся да самаразвіцця, гатовыя да змен (у тым ліку і да пераезду на новае месца) і вераць у свае сілы.

«Большасць людзей выбіраюць тэрміновыя, а не важныя справы».

Праграма разлічана на людзей, якія хочучы змяняцца і змяняць свет каля сябе. На тых, хто не баіцца новага. На працягу двух гадоў удзельнікі вучачы і натхняючы, рэалізуюючы праекты для мясцовай супольнасці, адкрываюць новыя напрамкі і вераць у патэнцыял кожнага дзіцяці, у магчымасці яго росту і развіцця.

За мінулы час было ўжо два выпускі з праграмы. Восць-восць адбудзецца трэці.

— Існуе шмат міфаў вакол нашай праграмы. Так, ёсць памылковае меркаванне, што «Настаўнік для Беларусі» — праект для маладых, — расказвае спецыяліст па рэкруцінгу Таццяна КРАПІНЕВІЧ. — Насамрэч гэты праект — для ўсіх. Самаму маладому нашаму удзельніку чацвёртага набору Мікіту Велігуру толькі споўнілася 20 гадоў, а самым вопытным удзельнікам — ужо за 50 і іх прафесійны стаж перавышае 25 гадоў. Самае галоўнае для будучага «настаўніка для Беларусі» — высокая ўсваядзёная матывацыя, разуменне каштоўнасці праграмы і сваёй мэты на тэрмін яе рэалізацыі, актыўная лідарская пазіцыя, шчыры інтарэс да ўнутранага све-

ту дзіцяці, камунікатыўныя навыкі, прыняцце індывідуальнасці кожнага чалавека, пастаяннае імкненне да самаразвіцця і самаўдасканалення. Настаўнік павінен натхняць сваім прыкладам вучняў.

Усе, хто хоча далучыцца да «Настаўніка для Беларусі», запўняюць анкету на сайце teach4.by, затым іх чакае дыстанцыйнае інтэрв’ю. Трэці этап — групавы алайн-тур працягласцю 4-5 гадзін. Падчас яго кандыдаты выконваюць цікавыя практыкаванні, якія дапамагаюць выявіць і ацаніць іх моцныя і слабыя бакі як настаўніка, пазіцыі і ўстаноўкі ў пытанні адукацыі, гнуткасць і камунікабельнасць. Пры паспяховым праходжанні трох этапаў адбору

невялікіх школ удзел у праграме — гэта не проста магчымасць вырашыць праблему з кадрамі, але і шанец атрымаць дадатковы імпульс для развіцця ўстаноў, — тлумачыць Алена Озерава. — У школ з’яўляюцца дадатковыя магчымасці для абмену вопытам і ведамі, павышэння кваліфікацыі калектыву. Мы арганізуюем метадычныя выезды, сумесныя творчыя перасаветы, педагогічныя (не) канферэнцыі Edu-challenge, дзе адбываецца «пераапыленне» новымі ідэямі. Члены адміністрацыі школы становяцца ўдзельнікамі «Клуба дырэктараў», мы збіраемся разам і вырашаем надзённыя пытанні і праблемы, абменьваемся досведам.

будучыя ўдзельнікі атрымліваюць запрашэнне на Летні інтэнсіў — фінальны этап, дзе адбываецца напрацоўка педагогічных (і не толькі) навыкаў. Гэта этап максімальнага паглыблення ў педагогіку і сябе ў ёй, у праграму і яе каштоўнасці.

«Летні інтэнсіў яшчэ называюць лагерам для дарослых. Там амаль кругласутачна з настаўнікамі працуюць эксперты ў розных абласцях, а потым ужо самі настаўнікі арганізуюць цікавую праграму для дзяцей у рамках летняга лагера. Пра Летні інтэнсіў ужо ходзяць легенды, — усміхаецца Таццяна Крапіневіч. — Але менавіта на яго вынікае прымаяцця рашэнне аб далейшым удзеле ў праграме».

Цікава, што сама Таццяна — выпускніца праграмы другога набору. З Мінска яна паехала працаваць настаўнікам матэматыкі ў Ляхавічы і там засталася.

ДАДАТКОВЫ ІМПУЛЬС І ШАНЦ ДЛЯ ўСІХ!

Трэба мець на ўвазе, што арганізатары аказваюць дапамогу ахвотным далучыцца да праграмы ў падборы школы, але можна застацца працаваць і ў сваёй. «Галоўнае, каб школа, у якой працую кандыдаты, падала заяўку на ўдзел у праграме, бо калі кандыдат пройдзе ўсе этапы адбору, але школа, у якой ён працуе, заяўку не дашле, мы, на жаль, не зможам узяць яго ў праграму», — канстатуе Алена ОЗЕРАВА, якая адказвае за камунікацыю са школамі. Яна таксама выпускніца другога набору праграмы, пераехала ў Чэрвеньскі раён з Бабруйска і цяпер узначальвае там школу ў аграгарадку Ляды.

На сёння ў праграме «Настаўнік для Беларусі» — 23 партнёрскае школы ў 19 раёнах, дзе працуюць удзельнікі трэцяга і чацвёртага набору. А ўсяго за чатыры гады ўдзел у праграме прынялі ўжо 39 школ.

— Зразумела, што ў вялікім горадзе кіраванам устаноў адукацыі прасцей закрыць кадравыя вакансіі, чым у сельскай школе. Але для

«Нам, настаўнікам, нельга прыходзіць да дзяцей у безрэсурсным стане».

Да таго ж кожны, хто стаў удзельнікам праграмы, павінен прыдумаць і рэалізаваць праект, які ўлічвае ў мясцовы кантэкс і зробіць школу цэнтрам лакальнай супольнасці. Гэта можа быць класны ці агульнашкольны праект, у які будучы ўцягнуты і бацькі школьнікаў, і педагогі, і жыхары навакольных населеных пунктаў. Тэматыка можа быць шырокай: ад стварэння школьнага тэатра, музея да адкрыцця курсаў па праграмаванні і вырашэння экалагічных задач. Таму праграма стварае новыя магчымасці не толькі для дзяцей. Адзінае патрабаванне да школы: нам важна, каб яе калектыв падзяляў місію праграмы «Настаўнік для Беларусі». Каб усе гатовы былі змяняцца і імкнучыся да лепшага...

Цяпер у падтрымку педагогаў, якія ўдзельнічаюць у праграме. Калі педагог пераязджае на новае месца, у школу, якая мае вострую патрэбу ў кадрах, яму кампенсуюць выдаткі на жыллё. Акрамя заробатнай платы, удзельнікі праграмы атрымліваюць таксама стыпендыю за дадатковую нагрузку па рэалізацыі праектаў плюс кожны з іх забяспечваецца для зручнасці работы ноўтбукам. Праграма аказвае ўдзельнікам куратарскую, метадычную і праектную падтрымку, фарміруе актыўную супольнасць настаўнікаў-лідараў, дапамагае рэалізуюцца адукацыйныя спецпраекты.

Дарэчы, на працягу навуцальнага года ў краіне праходзілі адборачныя туры Рэспубліканскага конкурсу «Настаўнік года Рэспублікі Беларусь — 2023». Пераможцамі раённага этапу сталі сем удзельнікаў і чатыры выпускнікі праграмы «Настаўнік для Беларусі», у абласным этапе сваё прафесійнае майстэрства дэманстравалі чатыры ўдзельнікі праграмы і два выпускнікі. А Таццяна Крапіневіч,

Як стаць школай-партнёрам праграмы «Настаўнік для Беларусі»?

Трэба спампаваць і запоўніць заяўку на сайце teach4.by/school/ і адправіць яе на адрас schools@teach4.by. На гэтай жа старонцы можна знайсці падрабязны ўмовы ўдзелу школ-партнёраў. Калі вы ведаеце школы, якія маглі б прыняць удзел у праграме, раскажыце ім пра «Настаўніка для Беларусі».

настаўніца матэматыкі Ляхавіцкай гімназіі, выпускніца другога набору праграмы, і Аксана Шукаловіч, настаўніца пачатковых класаў аршанскай гімназіі № 1, удзельніца чацвёртага набору, атрымалі перамогу ў абласным этапе і выйшлі, так бы мовіць, у фінал — ключны рэспубліканскі этап, які адбудзецца ў верасні гэтага года. Трэба заўважыць, што на ўсім этапе удзельніцаў конкурсу прафмаістэрства падтрымлівалі іх метадысты і куратары з каманды «Настаўнік для Беларусі».

— Я шчыра веру, што самы галоўны інструмент настаўніка — яго асоба. А куратары дапамагаюць пражываць свой шлях у прафесіі ўсваядзёна, — тлумачыць каардынатар куратарскай падтрымкі ў праграме «Настаўнік для Беларусі» **Воляга ТКАЧУК**. — У фокусе нашай увагі — надпрафесійныя навыкі (Soft Skills) і асобнае равіццё педагога. Мы ўпэўнены, што выдаткі часу, грошай і энергіі на сябе — гэта не выдаткі, а інвестыцыі. Мы падтрымліваем настаўнікаў, калі ў тых узнікаюць складаныя сітуацыі ў камунікацыі з вучнямі, калегамі, адміністрацыяй. Калі сілы зусім пакадаюць, яны могуць пачуць ад нас вельмі важныя і своечасовыя словы падтрымкі, мы заўсёды гатовы падставіць ім сваё плячо.

АСАБІСТАЯ ЭФЕКТЫўНАСЦЬ: МІСІЯ ВЫКАНАЛЬНАЯ

У рамках фестывалю была арганізавана работа пляцовак, тэматыка якіх адпавядала відам падтрымкі ўдзельнікаў праграмы: так, дзейнічалі метадычныя плячоўкі «Больш, чым метадыка», «Больш, чым урок» і «Больш, чым супрацоўніцтва», праектныя плячоўкі «Больш натхнення» і «Больш ідэй» і куратарская плячоўка «Больш рэсурсаў».

— Час — адзін з самых каштоўных рэсурсаў, прычым рэсурс — неаднаўляльны. Ён імчыць наперад, і нам усё больш складана за ім паспець. Як жа навучыцца кіраваць рэсурсам? Калі ж мы не ўмеём гэта рабіць, не ўмеём знаходзіць час не толькі для працы, але і для сям’і, любімых заняткаў, мы вельмі хутка выгараем. Для педагога важна не толькі захаваць сябе, але і аддаваць энергію іншым. А што, на вашу думку, значыць — быць эфектыўным? — звярнулася да педагогаў настаўнік фізікі, куратар праграмы, адукатар і коуч Таццяна БАГДАНОВІЧ. — Я, як настаўнік, прызывалася вельмі шмат працаваць, ахвараваць сном дзеля работы. Але насамрэч 20 працэнтаў намаганняў даюць 80 працэнтаў выніку і наадварот. Не трэба ўсё рабіць на «выдат» — дастаткова зрабіць проста добра. Калі мы вельмі шмат сіл аддаём, гэта зусім не гарантыя, што на выхадзе атрымаем той вынік, на які разлічвалі. А нам, настаўнікам, нельга прыходзіць да дзяцей у безрэсурсным стане. Трэба дакрануцца да вучняў і іх «падзарадзіць».

А як вы думаеце, ці можа прыжыцца ў настаўніцкім асяроддзі тайм-менеджмент? Гэта тэхналогія кіравання часам прыйшла з бізнесу. Нам, творчым людзям, складана кіраваць часам, бо мы пастаянна адхіляемся ад курсу, але гэтаму можна навучыцца. Усе задачы падзяляюцца на тэрміновыя і важныя. Добры тайм-менеджмент — гэта не паспяваць рабіць усё, а рэгулявана паспяваць рабіць тое, што важна. Ён дапамагае расставіць прыярытэты...

Вядома, педагог скажучы, што ў школе ўсё вельмі важна і вельмі тэрмінова. Між іншым, большасць людзей выбіраюць тэрміновыя, а не важныя справы. Навукоўцы прапанавалі ўдзельнікам эксперымента выбраць, што рабіць у першую чаргу. Тэрміновыя справы выбралі людзі, якія апісалі сябе як «занятыя». Затое калі іх прапачілі абдумаць наступствы выбару той ці іншай задачы, яны аддавалі прыярытэт важным справам.

Прынцыпы тайм-менеджменту — не распыляецца, разбярэцца, куды сыходзіць час, плануецца, расставіліце прыярытэты, аўтаматызуйце рутыныя задачы, дэлегуецца частку сваёй задач дзецьмі.

ЯК НЕ РАЗРАДЗІЦЦА ў НУЛЬ?

Настаўнік беларускай мовы і літаратуры Паціўскай сярэдняй школы Кобрынскага раёна, выпускніца першага набору і куратар праграмы «Настаўнік для Беларусі» **Наталля ЦЕЦЯРУК** падзялялася сваімі лайфхакамі псіхалагічнага «выжывання»: «Першае правіла — ачысціце сваё працоўнае месца. У большасці людзей дамінуе левае паўшар’е, бо яно развіта больш. Асаблівасць дзейнасці левага паўшар’я заключаецца ў паслядоўнай, пастапнай апрацоўцы інфармацыі. Пры гэтым ёмістасць «аператыўнай памяці» левага паўшар’я складае ўсяго сем інфармацыйных адзінак. Псіхолагі кажуць, што калі ў вас будзе больш за сем прадметаў на сталае, то ваш мозг будзе марнаваць занадта шмат энергіі».

Яшчэ адзін лайфхак ад Наталлі — вядзёнае дзённіка асаблівасцяў дасягненняў. «Навукоўцы ўстаноўлена, што, усламяваючы шчаслівыя моманты, мы быццам зноў пражываем тыя ж эмоцыі і наш стан мяняецца ў лепшы бок, — тлумачыць яна. — Дзённік матывуе на поспех, павышае настрой, бо часцей за ўсё карысныя справы, зробленыя за дзень, да вечара проста забываюцца. Дзённік умовавае веру ў сябе. Галоўнае правіла — запісваць дасягненні штоднёна! Давіцеся вучыцца гэтаму ў нашых дзяцей, якія любое сваё дзясненне могуць пераўтварыць у дасягненне. «Я намалявала карціны, я знайшла лядзюш, я размаўляла на «вы» з настаўніцай па малюванні, я спала днём і я дала лядзюш імя» — вось які топ-5 сваё дасягненне за дзень складала мая вучаніца...»

Надзея **НИКАЛАЕВА**, фота аўтара.

(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар.)

Скажыце, доктар...

АГУЛЬНАЯ МЛЯВАСЦЬ І АБЬЯКАВАСЦЬ ДА ЖЫЦЦЯ?

Праверце шчытападобную залозу!

захворванні шчытападобнай залозы: павялічэная распаўсюджанасць аўтаімунных тырэаідытаў, дыфузных таксічных валлякоў. Таксама расце колькасць выпадкаў вузлавага валляка. А на другім месцы пасля самага распаўсюджанага эндыкрыннага захворвання — цукровага дыябету — ідзе паталогія шчытападобнай залозы. У структуры захваральнасці шчытападобнай залозы прэваліруе гіпатырэоз.

— На жаль, гэта можа быць звязана з ковідным перыядам, калі пацыенты радзей звярталіся са сваімі хранічнымі захворваннямі да медыкаў, — мяркуе Вольга Залеская. — Колькасць пацыентаў з гіпатырэозам ледзь-ледзь вырасла на 39%. Лічба вельмі вялікая, мы імкнёмся разабрацца і выявіць прычыны такога павелічэння.

Другое месца сярод усіх паталогіяў шчытападобнай залозы ў рэгіёне займае вузлавае паталогія, затым ідзе аўтаімунны тырэаідыт, а на чацвёртым месца сёлета сярод усіх хвароб шчытападобнай залозы выйшаў

рак шчытападобнай залозы. Колькасць яго выпадкаў у параўнанні з мінулым годам вырасла на 14%, прытым што звычайна рост складаў 6-7% у год.

Павялічылася і колькасць выпадкаў аднаго з рэдкіх захворванняў шчытападобнай залозы — яе запалення, або так званага падострага тырэаідыту, ён таксама значна — у 2-3 разы — вырас.

У чым прычыны гіпатырэозу?

Прычынамі самага распаўсюджанага ў беларусы захворвання шчытападобнай залозы з'яўляюцца іншыя хваробы гэтага органа: аўтаімунныя, парушэнні яго структуры, атрафія.

— Іх вынікам з'яўляецца зніжэнне функцый шчытападобнай залозы, — тлумачыць Вольга Залеская. — Адзначаецца і рост пасляоперацыйнага гіпатырэозу. Калі расце рак шчытападобнай залозы, ёсць рост вузлавых утварэнняў, якія патрабуюць аперацыі, то, адпаведна, павялічваецца і пасляоперацыйны гіпатырэоз. Але трэба сказаць, што да аперацыйнага лячэння вузлавай паталогіі шчытападобнай залозы мы падыходзім вельмі асцярожна і аперацыйна толькі пры строгіх паказаннях. Гэта анкапаталогія, такія парушэнні функцый шчытападобнай залозы, як дыфузны таксічны валляк, тырэаэаксіоз, які не лечыцца медыкаментозна ў большасці выпадкаў.

Як папярэдзіць?

Прафілактыка гіпатырэозу — гэта прафілактыка ўсіх хвароб эндыкрыннай сістэмы. Вельмі важна прыслухоўвацца да свайго агульнага самаадчування.

— Як кажуць у народзе, агульная млявасць і абьякавасць да жыцця — гэта тое, што характэрна для пацыентаў з гіпатырэозам, — папярэджвае Вольга Залеская.

Акрамя таго, трэба ведаць захворванні сваіх сваякоў, бо захворванні шчытападобнай залозы маюць спадчынную схільнасць. Сярод рэкамендацый і здаровы спосаб жыцця — праводзіць шмат часу на свежым паветры, мець дастатковую фізічную актыўнасць, старацца знімаць псіхалагічнае напружанне, правільна харчавацца. А таксама не займацца самалячэннем, звяртацца да спецыялістаў і пры выяўленні захворвання строга прытрымлівацца рэкамендацый урача.

Гіпатырэоз — захворванне, якое істотна пагражае якасці жыцця, таму лепш яго своечасова выявіць і пачаць лячыць.

Дарчы, хваробы шчытападобнай залозы больш жаночыя, чым мужчынскія. Калі казаць пра гіпатырэоз, а таксама тырэаідыт, то ў групе рызыкі людзі старэйшага ўзросту, а таксама дзеці. А вось калі гаворка ідзе пра аўтаімунны захворванні, то тут нарэдку хвароба пачынаецца ў маладзінным узросце.

Валляк, тырэаідыт, гіпатырэоз...

Захворванні шчытападобнай залозы шырока распаўсюджаныя ва ўсім свеце. Сярод эндыкрынных паталогіяў пасля цукровага дыябету яны самыя распаўсюджаныя. Паводле даных Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, каля 700 мільёнаў чалавек у свеце маюць тое ці іншае захворванне шчытападобнай залозы.

— Самай распаўсюджанай паталогіяй у свеце з'яўляецца звычайнае дыфузнае павелічэнне шчытападобнай залозы, тое, што мы прызваіма называць эндэмічным дыфузным валляком. Гэтае захворванне рэгіструецца ў 10-30% насельніцтва ва ўсім свеце. Таксама дастаткова часта рэгіструюцца вузлавы валляк і тырэаідыт, — прыводзе статыстыку **галоўны пазаштатны эндыкрынолаг Міністэрства аховы здароўя, намеснік галоўнага ўрача па арганізацыйна-метадычнай рабоце Рэспубліканскага цэнтра медыцынскай рэабілітацыі і бальнеалячэння Вольга САЛКО.**

Паводле яе слоў, у Беларусі распаўсюджанасць захворванняў шчытападобнай залозы паўтарае сусветныя тэндэнцыі і сярод эндыкрынных захворванняў яны знаходзяцца на другім месцы пасля цукровага дыябету. Каля 3,6% беларусаў маюць тую ці іншую паталогію шчытападобнай залозы.

— Трэба сказаць, што за апошнія 12-20 гадоў структура захваральнасці мяняецца, — адзначае Вольга Салко. — Калі раней лідзіруючыя пазіцыі займалі эндэмічны валляк, што, зрэшты, характэрна для ўсяго свету, то ў апошні час мы канстатуем, што гэтае захваральнасць значна знізілася. За апошнія 15 гадоў яна зменшылася ў 2,5 разы. Так адбылося дзякуючы таму, што ў канцы 1990-х у Беларусі была прынята праграма ёднай прафілактыкі. І сумеснымі намаганнямі медыкаў і ўрада сёння наша краіна выключана са спіса краін з ёдадэфіцытам, нягледзячы на тое што нашы вада і глеба засталіся эндэмічнымі па ёдзе.

Пры гэтым паступова растуць аўтаімунныя

Прыкладна такая ж карціна і ў рэгіёнах. Як адзначае **галоўны пазаштатны эндыкрынолаг галоўнага ўпраўлення па ахове здароўя Мінскага абласнога выканавачага камітэта Вольга ЗАЛЕСКАЯ**, колькасць эндыкрыннай паталогіі год ад году расце. У Мінскай воб-

НЕБЯСПЕЧНЫ СОК

Як змагацца з апёкамі ад баршчэўніка

Ён прыгожа і велічна ўзвышаецца на самых бачных месцах, і, здаецца, вывесці яго немагчыма. Баршчэўнік Сасноўскага — вельмі небяспечная і, на жаль, жыўчая расліна. Яго насенне можа драгачы ў зямлі некалькі гадоў, яму не страшны нават моцныя халады. А калі складуцца спрыяльныя ўмовы, насенне прарасце і з'явіцца новы экзэмпляр, які на першы год сфарміруе рэзетку лісця, а на другі — дасць велізарнае сцябло (да 3 метраў вышынёй), кветкі і мноства новага насення.

Таму самыя эфектыўныя спосаб барацьбы з баршчэўнікам — на працягу многіх гадоў не даваць раслінам утвараць насенне. І галоўная зброя тут — цяргачне і паслядоўнасць. Прычым знішчаць яго спецыялісты раяць у самым пачатку лета. Але пры гэтым важна захоўваць асцярожнасць, каб самім не стаць ахвярамі такой барацьбы.

Вывесці складана

Баршчэўнік — расліна з сямейства парасонавых. Яго існуе больш за 50 відаў, многія з якіх цалкам бяскрыўдныя. Напрыклад, раней ужывалі ў ежу баршчэўнік сібірскі, шырока распаўсюджаны ў еўрапейскай частцы Расіі і Казахстане. Некаторыя віды выкарыстоўваюцца як кармавыя і нават дэкаратыўныя расліны.

Небяспечку складаюць толькі два віды — баршчэўнік Сасноўскага і баршчэўнік Мантэзіа. Гэта буйныя расліны, вышыня якіх — ад 1,5 да 4 метраў, а часам сустракаюцца і шасціметровыя гіганты. Баршчэўнік лёгка пазнаць дзякуючы характэрным буйным суквеццям у выглядзе парасонаў.

Баршчэўнік Сасноўскага ўпершыню быў апісаны ў 1944 годзе, затым яго актыўна вырошчвалі як сіласную расліну. Так ён хутка распаўсюдзіўся па еўрапейскай частцы Расіі, бо адрозніваецца трываласцю і бурным ростам. Аднак неўзабаве стала ясна, наколькі небяспечны баршчэўнік: ён бескантрольна разрастаецца, выцяняе мясцовую флору, атручвае глебу, парушае экалагічную раўнавагу.

Вывесці баршчэўнік вельмі складана.

Сімптомы апёку

Небяспеку тоіць сок баршчэўніка. Пад уплывам сонечнага святла (ультрафіялету) ён узмацае пігментацыю скуры чалавекі і жывёл, выклікае дэрматыты, якія часта называюць апёкамі. Небяспечныя плады, сцяблы і лісце баршчэўніка — усё, што вылучае сок. Нават праз адзенне ядавітыя кампаненты здольныя пашкодзіць скурнае покрыва.

— Першай прыкметай апёку з'яўляецца невялікі сверб, і спачатку на яго не звязваюцца. Праз некаторы час на скуры з'яўляецца моцнае пачырваненне, а часам і цёмная пляма. Тэрмін залежыць ад асялення аблапеленага ўчастка сонцам: чым яго больш інтэнсіўнае, тым хутчэй з'явіцца апёк і тым мацней ён будзе балече, — папярэджвае **старшая медсястра аддзялення хірургіі 11-й гарадской паліклінікі Мінска Галіна ТРАХАНАВА.**

Праз суткі на пашкоджанай скуры з'яўляюцца напоўненыя вадкасцю пухіры. Калі апёк вялікі, то магчыма павышэнне тэмпературы цела. Пухіры па ўсім участку апёку зліваюцца ў адну вялікую бурбалку. Прыкладна праз 5 дзён яна становіцца мяккай

і можа лопнуць, агалішы балючую рану. Гаенне доўжыцца каля месяца.

Пры кантакце з вачыма баршчэўнік здольны выклікаць слепату. Эфірны алей з соку можа выклікаць моцнае раздражненне слізніцы носа і рота. Калі баршчэўнікам пашкоджана больш за 80% паверхні цела, магчымы нават смеротны зыход.

Першая дапамога

Калі адбыўся кантакт з баршчэўнікам, неабходна адразу ж прамакнуць сок расліны, які трапіў на скуру, кавалкам тканіны.

Затым варта засцерагчы пашкоджаны ўчастак ад кантакту з сонечнымі прамянямі. Падобнае адзенне з доўгімі рукавамі ці павязка. Усе астатнія мерапрыемствы па аказанні першай дапамогі праводзіцца ў закрытым памшкіманні.

— Скуру прамываюць мыльна-содавым растворам, а затым праціраюць сурэткай, намочанай этылавым спіртам. Пасля ачыткі скуры ад таксінаў нааносіцца прэпарат ад апёкаў — напрыклад, абляпіхавы алей або пантэнол, — рэкамендуе Галіна Траханова.

Далей пашкоджанае месца каля двух сутак варта засцерагаць ад сонечнага святла ці святла люмінесцэнтных лампаў. Праз 48 гадзін фуранакмарыны — рэчывы, якія рэзка павышаюць адчувальнасць арганізма да ультрафіялетавага выпраменьвання, — разбурацца. Скура перастане моцна рэагаваць на сонечнае святло.

Акрамя таго, на працягу пяці дзён пасля апёку пацярпелым рэкамендуецца прымаць антыгістамінныя прэпараты.

Калі пухіры ўсё-ткі з'явіліся, катэгарычна нельга парушаць іх цэласнасць — рана можа

запаліцца, тады прыйдзецца падбіраць для лячэння больш сур'ёзныя прэпараты.

Змазваць пашкоджаны ўчастак сокам гародніны, малаком ці тлушчам нельга — гэта павялічвае рызыку інфіцыравання раны. Не варта карыстацца «бальнічным метадам» і прыкладваць да пухіроў зямлю — можна заразіцца сляпняком.

За пухіром лепш за ўсё даглядаць сродкамі для лячэння апёкаў. Калі плошча пашкоджання вельмі вялікая, раны размяшчаны на твары, выклікаюць моцныя пакуты ці доўга не прыходзіць, неабходна звярнуцца да ўрача.

Каб не атрымаць апёк...

Прафілактыка апёкаў ад баршчэўніку вядома: трэба пазбягаць прамога кантакту з раслінай. Але выкачаць гэтую пароду бывае праблематычна, бо баршчэўнік валодае дужай, добра развітой каранёвай сістэмай, хутка разрастаецца і займае велізарныя плошчы. Парастак баршчэўніка можна не ўбачыць у высокай траве. Чалавек можа дакрануцца да яго з-за няведання ці праз няўважлівасць.

Для зніжэння рызыкі апёку неабходна: — паказаць дзецям баршчэўнік і раслінныя часткі, што ён небяспечны і чаму; — пры праполцы зямельнага ўчастка карыстацца гаспадарчымі пальчаткамі і садоўнымі інструментамі; — пасля выканання работ на участку змяніць адзенне і памыць яго, прыняць душ; — ачысціць участак ад баршчэўніку да пачатку яго цвіцення; — адпраўляючыся на прыроду, надзяваць вопратку са шчыльнай тканіны з доўгімі рукавамі і штанамі.

Расказваем навіны з Савета Рэспублікі

• Намеснік Старшыні Савета Рэспублікі **Валерый Бельскі** правёў сустрэчу з Пастаянным каардынатарам ААН у Рэспубліцы Беларусь Іаанай Казана-Вішнявецкі з нагоды завяршэння ёю сваймі місіі ў Рэспубліцы Беларусь. «Пад вашым кіраўніцтвам гэтая работа выйшла на новы ўзровень. Нягледзячы на санкцыі, нашае супрацоўніцтва працягнулася і глабальныя мэты не засталіся без увагі. Мы разумеем адно аднаго, гаворачы на адной мове, што з'яўляецца крыніцай збліжэння і ў іншых значных сферах», — падкрэсліў парламентарый. У сваю чаргу, Іаана Казана-Вішнявецкі падзялілася сваімі ўражаннямі аб пяцігадовай працы, таксама падзякавала Валерыю Бельскаму і ў яго асобе ўсім нацыянальным каардынатарам ЦУР у Беларусі, з якімі ўзаемадзейнічала, за дасягнутыя агульнымі сіламі вынікі. Пры гэтым адзначыла прафесіяналізм беларускага боку пры рэалізацыі праектаў у сферы устойлівага развіцця.

* Старшыня Пастаяннай камісіі па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы **Сяргей Рачкоў** прыняў удзел у віртуальным брыфінгу Міжпарламенцкага саюза па Канферэнцыі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па змяненні клімату 2023 года. Падчас брыфінгу абмеркаваны асноўныя тэмы, якія будуць вынесены на Канферэнцыю і яе парламенцкі сегмент, а таксама метады актывізацыі ролі нацыянальных парламентаў у дыялогу сваіх краін па змене клімату.

* Старшыня Пастаяннай камісіі па рэгіянальнай палітыцы і мясцовым самакіраванні **Міхаіл Русы** прыняў удзел у пленарным пасяджэнні Х Неўскага міжнароднага экалагічнага кангрэса на тэму «Чалавек і планета: ці сумяшчальныя». У кангрэсе бяруць удзел амаль 1500 удзельнікаў больш як з 50 краін свету. Галоўная тэма — «Экалогія: права, а не прывілей». Міхаіл Русы ў рамках мерапрыемстваў кангрэса ўдзельнічаў у круглым stole «Аб'яднанне намаганняў дзяржавы і бізнесу як залог экалагічнага дабрабыту». У ходзе пасяджэння былі прэзентаваны найлепшыя практыкі па рэалізацыі ініцыятыў у сферах устойлівага развіцця, экалогіі, развіцця «зялёных» тэхналогій, абмеркаваны пытанні стымулявання міжнароднага дыялогу па дасягненні экалагічнага дабрабыту з улікам выклікаў сучаснасці.

* Намеснік старшыні Пастаяннай камісіі па эканоміцы, бюджэце і фінансах, старшыня Наваполацкага гарадскога выканаўчага камітэта **Дзмітрый Дзямідаў** узяў удзел у адкрыцці Міжнароднага жаночага семінара лідараў галіновыя прэфасэў Беларусі і Расіі, які пачаў работу з Наваполацка. Сенатар падкрэсліў ролю жанчыны ў захаванні традыцыйных сямейных каштоўнасцяў, клопаце аб падрастаным пакаленні. Ён адзначыў, што ў сучасных умовах фармат мерапрыемства як ніколі актуальны для ўмацавання тых галоўных прынцыпаў, якія істарычна закладзены ў менталітаце беларусаў і расіянаў.

* Член Пастаяннай камісіі па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы, генеральны дырэктар ДВА «Белпалігас» **Аляксей Кушнарэнка** прыняў удзел у рабоце II Еўразійскага эканамічнага форуму, які прайшоў у Маскве. Сенатар наведваў шэраг панельных сесій.

Валерыя СЦЯЦКО.

УФА ГАСЦІННА ЧАКАЕ

Якія задачы ставяць беларускія сенатары перад Форумам рэгіёнаў Расіі і Беларусі

Фота Віктара ІБАНЬЫКАВА.

ЮБІЛЕЙНЫ, X Форум рэгіёнаў Расіі і Беларусі пройдзе зусім хутка, **26–28 чэрвеня, ва Уфе.** Яго арганізатарамі выступаюць **Савет Федэрацыі Федэральнага Сходу Расіі і Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі пры ўдзеле ўрада Рэспублікі Башкартастан.** Сёлетняе мерапрыемства аб'яднае стаць адным з самых маштабных: толькі членаў афіцыйных дэлегацый і ўдзельнікаў чакаецца больш за дзве тысячы. Да падпісання рыхтуецца больш за сем дзясяткаў розных дакументаў — ад міжуродавых і міжрэгіянальных пагадненняў да камерцыйных кантрактаў. Апошніх, дарэчы, будзе падпісана на суму не менш чым паўтара мільярда долараў. А галоўнай задачай форуму стане падвядзенне вынікаў 10-гадовага супрацоўніцтва рэгіёнаў Расіі і Беларусі.

Ад Беларусі свой удзел пацвердзілі ўсе прамысловыя гіганты. Форум, у прыватнасці яго дзелавая частка, пройдзе ва ўфімскім кангрэс-хале «Таратаў». Таксама на адкрытай пляцоўцы будзе арганізавана выстаўка сельскагаспадарчай і іншай тэхнікі і гандлёвы кірмаш.

У рамках дзелавой праграмы форуму пройдзе пасяджэнні ўдзельнікаў па дзевяці секцыях. Акрамя таго, знакавымі мерапрыемствамі стануць сумеснае пасяджэнне кіруючых органаў Палаты маладых заканадаўцаў пры Савеце Федэрацыі Федэральнага Сходу Расіі і Маладзёжнага савета пры Нацыянальным сходзе Беларусі, а таксама сумесная сустрэча гандлёва-прамысловых палат Расіі і Беларусі па тэме развіцця супрацоўніцтва дзелавых колаў абедзвюх краін. Знакавай падзеяй стане і сустрэча Старшыні Савета Рэспублікі Беларусь Наталлі

Качанавай і Старшыні Савета Федэрацыі Расіі Валянціны Матвіенка з кіраўнікамі органаў дзяржаўнай улады суб'ектаў Расіі і рэгіёнаў Беларусі.

Адной з маштабных па колькасці ўдзельнікаў стане першая секцыя, прысвечаная гуманітарнаму супрацоўніцтву Расіі і Беларусі. Як расказала **старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіцці Ірына СТАР-ВОЙТАВА**, найперш будуць абмеркаваны сумесныя навукова-тэхнічныя праекты.

— У рамках форуму плануецца абмеркаванне гуманітарнай сферы, а менавіта стварэнне і развіццё навукова-тэхнічнай прасторы. За гэты перыяд многае зроблена. Вядома, ёсць і прыярытэтыя кірункі, якія мы будзем абмяркоўваць, у прыватнасці саюзныя праграмы ў галіне нанатэхналогій, космасу, біятэхналогій і іншыя. Ёсць пэўныя дасягненні, і мы павінны падвесці вынікі і абмеркаваць новыя падыходы да рэалізацыі такіх новых сумесных праграм. Плануем таксама абмеркаванне пытанняў інтэлектуальнай уласнасці — актуальнай тэмы, і на сёння ёсць пэўныя выпрацаваныя рашэнні па сумеснай інтэлектуальнай уласнасці, у тым ліку і ў рамках Саюзнай дзяржавы.

Таксама будуць абмяркоўвацца пытанні агульнай культурнай прасторы і адукацыі.

— Ёсць, напрыклад, пэўныя прапановы нашага Нацыянальнага тэатра оперы і балета да 80-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, яны будуць агучаны. Ёсць і іншыя ідэі, якія датычацца агульнай адукацыйнай прасторы. Як вядома, у сістэме адукацыі дзейнічае шмат дамоў з ВУН Расіі — больш за 1200 падпісана за гэты перыяд. Канешне, размова будзе

ісці і пра сумесную падрыхтоўку кадраў, і пра агульныя прыярытэтыя навуковыя кірункі. Мы таксама, як і Расія, стаім на тых асновах, што вышэйшая адукацыя — гэта моцная фундаментальная падрыхтоўка, навуковая падрыхтоўка і якасныя практыка-арыентаваны падыход. Найважнейшая тэма — патрыятычнае выхаванне моладзі, сумесныя студэнцкія атрады, — расказала Ірына Старовойтава.

Адной з ключавых стане правядзенне секцыі, прысвечанай адзінай прамысловай палітыцы. Пра пытанні, якія плануецца абмеркаваць, расказала **старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па эканоміцы, бюджэце і фінансах Таццяна РУНЕЦ:**

— Наш Прэзідэнт неаднойчы паўтараў, што эканоміка з'яўляецца асновай развіцця і нашага ўзаемадзейнення з Расіяй. У рамках секцыі мы хочам вызначыць адпаведныя пункты нашай прамысловай палітыкі, якая цяпер на слыху. Пагадненне падпісана, але ёсць праблемныя моманты, якія, я лічу, нам трэба ўрэгуляваць. Летась на форуме мы таксама абмяркоўвалі гэту тэму — адзіную прамысловую палітыку, але яна не праходзіла чырвонай ніткай нашай дыскусіі. Але тады мы задалі тон, што гэта адзіная прамысловая палітыка мусіць быць. Летась мы абмяркоўвалі прызнанне тэхналагічных аперацый беларускіх прадпрыемстваў у Расіі, прызнанне электроннага подпісу, што цяпер на слыху. Мяркую, у рамках сёлетняга форуму выпрацуем пэўныя кірункі, якія дапамогуць нашым міністэрствам паставіць рэперную кропку ў рамках рэалізацыі гэтых асноўных падыходаў, якія ў асобных выпадках пераходзяць нашым беларускім прадпрыемствам выходзіць на рынкі Расіі.

(Заканчэнне на 8-й стар.)

А Ў СЕЛЬСАВЕТ ЗВЯРНУЦА НЕ СПРАБАВАЛІ?

Хто прыбіраў і павінен быў прыбіраць Партызанскія могілкі

Пасля 9 Мая ў рэдакцыю патэлефанаваў Аляксандр Быкоўскі. Абураўся, што на Уздзеншчыне, дзе ён цяпер жыве, у запустэні месцы пахавання воінаў, і пачаў пералічваць вёскі: Цеплень, Рудкова, Каладзіно... Маўляў, прыязджайце і ўбачыце усё на ўласныя вочы.

У нас у рэдакцыі, шчыра прызнацца, усе вельмі здзівіліся такому звароту. Не верыцца, што цяпер, калі столькі гаворыцца пра тое, што ні адзін воінскі помнік не павінен заставацца без увагі, за 30 кіламетраў ад сталіцы іх не даглядаюць...

«Як гэта так, каб нават ніводнага вянка не паставіць?!»

Аляксандр Быкоўскі разам з жыхаром вёскі Цеплень Канстанцінам сустрэлі мяне на прыпынку. І правезлі на партызанскай зоне. Па дарозе распавялі, што ў абодвух ёсць сваякі, якія ваявалі, і традыцыя: 9 Мая абязджаць месцы пахавання і помнікі воінам-вызваліцелям, якія знаходзяцца на тэрыторыі былога Цепленскага сельсавета. Не так даўно яго ўключылі ў склад Дзешчанскага сельвыканкама. І з таго часу, паводле іх слоў, да месцаў воінскай славы новаму кіраўніцтву няма справы.

Адным з пунктаў нашай экскурсіі быў помнік вёсцы Рудкова, якую немцы спалілі падчас вайны разам з мірнымі жыхарамі. Менавіта тут і пачаўся эмацыянальны маналог нашага чытача.

«У гэтым годзе 6 мая я сюды прыязджаў з каляжанкамі на сваёй машыне. Адрасіраў ў дырэктара (Аляксандр працуе ў філіяле сельсагаспадарчага комплексу ЗАТ «Вітэкс») на дзве гадзіны. Збольшага прыбралі: пагрэблі, абкасілі, плітку павычышалі, лісце павыносілі. Летась тут наогул ніхто не прыбіраўся. Ты пакажы мне хоць адзін свежы вянок. Ім гадоў пяць, не менш. І гэта называецца павага да тых, хто аддаў за нас сваё жыццё?»

На зваротным шляху дай, думаю, заеду на Партызанскія могілкі, — працягвае абурана мужчына. — У гэтым годзе там нават конь не ваяўся: як мы летась прыбралі, так і застаўся. Нам трэба было ўжо вяртацца на працу, таму дзяўчаты збольшага сабралі галіны. Глянё (паказвае на тэлефоне мінулагадня фота), як трэба прыбірацца. Ні табе травінкі. На магілках свежы жоўценкі пасячак. Плітку павычышалі. А сёлета яна нават не падмяталася. Нават таблічкі з імёнамі не паклапаціліся працэці ад пылу, пастрабуй яшчэ працягаць, хто тут пахаваны. Гэта нармальна, ты лічыш? Летась Партызанскія могілкі таксама не былі прыбраныя да 9 Мая. Толькі агароджу пафарбавалі. А ў раёнцы напісалі, што сельсавет ідэальны парадак наоў. Начальства прыехала на мітынг у Цеплене, у далоні папльскалі. А Партызанскія могілкі знаходзяцца ў лесе, кіламетраў восьм трэба ехаць да помніка, ніхто там і не паказваўся. Я паехаў, а там не прыбраны. Падышоў да агранома, кажу: «Можна з дзяўчатамі з'ездзім прыбрам Партызанскія могілкі, а то неск сорамна». Вы б бачылі, колькі мы там лісця ды іголак павыграбалі.

Раней штогод мясцовыя ўлады ўскладалі вянкi на Дзень Перамогі. У гэтым годзе, дзе ж гэта віда, ніводнага ніхто не прывёз. Павінен жа выдзяляцца нейкі бюджэт на гэтыя мэты ў сельсавец. Тое, што людзі кветкі з агарода нарвалі і паклалі, гэта, вы лічыце, нармальна?

Даўней маёўкі падзіліся, выязны гандаль. Народу збіралася больш за тысячу чалавек на Партызанскія могілках, не толькі з нашага, але і з суседняга раёна людзі прыязджалі. Куды ўсё гэта дзелася? Мясцовыя ўлады ў канцэртне уздзельнічалі, прыходзілі, словы казалі нейкія. А цяпер нікому нічога не трэба. У гэтым годзе наогул у Цеплене нічога не было. 8 мая дзеці, 6 чалавек, у клубе паспявалі, нехта з мясцовых кветкі прывёз да помніка загінулым воінам. І усё. Няўжо людзі, якія аддалі за нас жыццё, заслужылі, каб так шанавалі іх памяць?

Не ведаю, куды настаўнікі глядзяць. Раней школьнікі на веласіпедах прыязджалі прыбірацца, паходы ладзіліся. Усё ж такі прывіталі традыцыі. А цяпер у школе вучаць свята Валянціна адзначаць...»

Мы заехалі на Цепленскія могілкі, у Каладзіно... Практычна паўсюль мае спадарожнікі былі незадаволены тым, як прыбраны, знаходзілі недахопы. «Гэта называецца прыборка? Проста сорамна». «Ну, тут яшчэ больш-менш». «Прыедуць, нешта зробяць цяп-ляп». Але больш мужчыны былі засмучаныя станам магілы загінуламу ў вайну лётчыку, якая месціцца на пагорку, дзе раней было гарадзішча. «Мясцовая бабуля даглядала гэту магілку. Але нядаўна яна памерла, дык, як бачыш, стаіць непрыбраная, уся ў траве», — уздыхае Аляксандр. «Надмагілле разбурылася, трэба нека даяхаць да Мінска, купіць барджорную плітку і абкасіці, а то зусім непрыгожа. Пакуль бабка была жывая, нека няёмка было ўмешвацца», — дадае Канстанцін.

Ён, дарэчы, скасаў, што пасля 9 Мая тэлефанаваў на прамую лінію ў райвыканкам, скардзіўся, што не прыбраны. Там казалі: «Чаму вы тэлефануеце нам? Звяртайцеся ў сельсавет...»

— І што, звярталіся?
— А што туды звяртацца... (махае рукой)

«Калі людзі дапамагаюць, а не толькі чакаюць, дык усё і атрымліваецца»

Мне, на жаль, не ўдалося звесці разам маіх «экскурсаводаў» і старшыню Дзешчанскага сельсавета. Таму прыйшлося выступаць пасрэдным і перадаваць усё заўвагі і незадаволенасць. Далей прывяду вытрымкі са сваёй размовы са старшынёй сельвыканкама Уладзімірам БАЛЦЯН-КОВЫМ.

— Людзі скардзіцца, што з вашым прыходам да ўлады сельсавет закінуў клопат пра воінскія помнікі і пахаванні...

— У нас на тэрыторыі 36 помнікаў — гэта больш, чым у любым сельсавец Уздзенскага раёна. За час майго кіравання мы абнавілі 40 працэнтаў з іх. І Партызанскія могілкі ў тым ліку. А чаму той чалавек, які вас туды вазіў, не скасаў, у якім стане яны былі два гады таму? Дзе была тая грамадскасць, калі агароджа ляжала, а дрэвы навісалі прама над помнікамі? Летась, пасля таго як я туды з'ездзіў са старшынёй райвыканкама, было прынята рашэнне правесці рэспубліканскі суботнік, зрабіць там капітальны рамонт перад 9 Мая. Удзельнічалі райвыканкам, словыя структуры, сельскі Савет, дэпутаты. Мы дэмантавалі старую агароджу і ўсталявалі новую, пафарбавалі яе, адрамантавалі партызанскую зямлянку... Часткова падсыпалі дарогу, прыганялі туды два МАЗы пяску. І штосьці ніхто з грамадзян туды не прыехаў. Хоць мы пісалі аб'яву, запрашалі далучыцца ўсім ахвотных жыхароў навакольных вёсак.

— Але ж Аляксандр Быкоўскі сцвярджае, што не сельсавет, а менавіта ён з каляжанкамі прыбіраў летась Партызанскія могілкі, а сёлета — Рудкова.

— Летась мы зрабілі капітальны рамонт на Партызанскія могілках. А прыбралі сапраўды супрацоўнікі філіяла СГК ЗАТ «Вітэкс». Гэта іх абавязак. Яны ездзілі не па сваёй ініцыятыве, у якасці работнікаў. Бо за прыборку Партызанскія могілак і Рудкова адказвае «Вітэкс». У нас за кожным помнікам разгэнем Дзешчанскага сельсавета замацавана нейкая арганізацыя. Гэта было патрабаванне старшыні райвыканкама ў 2021 годзе. Сельсавет жа ажыццяўляе кантроль, і ў выпадку калі нехта не спраўляецца, мы едзем і самі наводзім парадак. Іх адпраўляю туды прыбіраць дырэктар гаспадаркі. А дырэктару патэлефанаваў я перад 9 Мая. Ён яшчэ сёлета крыўдзіўся, чаму я так позна нагадаў яму аб прыборцы, бо ў яго пасяўная ў разгэне, заб'юся. Хоца, я зараз пры вас пазваню дырэктару «Вітэкс» і спытаю, хто сёлета прыбіраў Рудкова і Партызанскія могілкі і па чьёй ініцыятыве? Экспромтам, каб не думалі, што старшыня хітрыцы (тэлефануе).

— Выбачаюся, што адрываю, вы прыбралі перад 9 Мая помнік у Рудкове. Чыя ініцыятыва была — ваша ці людская?

— Мая, я ж іх пасяўляў. Ты ж мне сам званіў нагадаваць. А што здарылася?..

— Прыборку Партызанскія могілак я сёлета ўзяў на сябе, — працягвае Уладзімір Балцянкоў. — Ездзіў туды са сваёй кіраўнічай спраў, прадстаўнікі Дома культуры на суботнік напрыканцы красавіка. Зрэзуў уласнай бензапілою аварыйныя дрэвы, якія навісалі над помнікам. Дзяўчаты грэблі і падмяталі. Прачысцілі дарогу да помніка ад паваленыя дрэў, бо немагчыма было падаехаць. Мы там тры гадзіны прыбіраліся. Перад ад'ездам паклалі кветкі. 8 мая туды ездзіў дырэктар «Вітэкс» кветкі ўскладаць, 9 Мая — дэпутаты. Пасля апошняга звонка павязем туды школьнікаў на маёўку, дык яны там яшчэ раз усё падмятуць. Лена (выклікаў у кабінет дырэктара Дзешчанскага цэнтра вольнага часу), скажы, колькі разоў за апошнія гады я чыбе вазіў Партызанскія могілкі прыбіраць?

— Ды пастаняна ездзім. І не толькі перад 9 Мая і 3 Ліпеня. Партызанскія зямлянкі наогул нашы любімыя сталі. Там такая прырода. А што?

— Ды вось людзі туды журналістку вазілі, кажуць, што мы не прыбралі там, паўсюль ігіцца валежца, пыл на таблічках...

— Гэты ж помнік — у лесе. Іголки спылцоўца пастаняна. Летась звонку пафарбавалі агароджу, а знутры не паспелі. Літаральна праз тры дні паехалі дафарбоўваць, а там плітка сур'яна ігіціць засыпана. Каб была ідэальна чысціца — трэба штодзень туды прыбіральшчыцу адпраўляць.

— А што наконі Цеплення: людзі абураюцца, што сёлета на 9 Мая нават мітынг не было, ёсць школьнікаў паспявалі і усё...

— Там звольнілася дырэктар клуба. Новая дзяўчына літаральна два месяцы працуе. Яна 9 Мая правяла міні-канцэрт, бо ёй яшчэ трэба асвоіцца на новай пасадзе, пазнаёміцца з людзьмі. Мітынг жа на Дзень Перамогі сёлета мы праводзілі ў цэнтры сельсавета — ў Дзешчанцы.

— На ўсіх помніках, якія мы аб'еха-лі, Аляксандр Быкоўскі звяртаў увагу на старыя вянкi і штучныя кветкі не першай свежасці...

— Тры гады таму дэпутаткім корпусам прынялі разгэне адмовіцца ад штучных кветак: купляем толькі жывыя. На кожны помнік кладзем па пары гваздікоў. Шмат было ў мой адрас крытыкі ад пенсіянераў: чаму я не ўскладаю штучныя вянкi, карзінкі? Людзі, кажу, вы што ніколі не бачылі, колькі пластыкавага смецця штогод вывозіць сельсавет з могілак на звалку, дзе яго раскладаецца больш як 100 гадоў. І як жудасна той пластык смярдзіць, калі выладкова яго падпаліць? Навошта засмечваць прыроду?..

— Ці прыцягваеце школьнікаў да прыборкі помнікаў?

— А як жа! У Старыне за помнікам і магілкай, дзе пахаваны жыхары гэтай спаленай вёскі, замацавана Дзешчанская школа. Вучні ездзяць туды раз на тры тыдні, наводзяць парадак. Ужо каторы год на 1 верасня мы дарым самым актыўным дзецям, якія вылучыліся падчас прыборкі, падарункі ад сельсавета: рыбакоўня прылады, плямистую ваенную форму. Быў перыяд, калі школьнікаў не прыцягвалі да прыборкі, бо бацькі былі супраць. Але цяпер мы аднаўляем традыцыю, прывучаем іх да працы. Бо дзеці вырастаюць, і ім заўсёды будзе цікава вярнуцца туды, дзе яны калісьці штосьці зрабілі.

— Чаму ў такім непрыглядным стане знаходзіцца магіла лётчыка?

— Там сапраўды пакуль сумнае відовішча. Але я ўжо знайшоў спонсара — фірму, якая займаецца металаканструкцыямі. Яна ў 2021 годзе ў вёсцы Карма каля магілы невадомым салдатам ужо дапамагла зрабіць прыгожы помнік. Адлілі вялікую чырвоную зорку, побач мы ўсталявалі сапраўдныя штывы, якія знайшлі на месцах баёў, паклалі салдацкую каску, гільзу. Цяпер дамовіўся, каб адлілі з металу прыгожы ўзлётны самалётчык, усталяюем яго на магіле лётчыку і паставім шывьду. А каб трава не расла, пакладзем дыванок-«зялёнку». Адкрыццё помніка запланавана на 3 Ліпеня. Планавалі паспець да 9 Мая, але не атрымалася. Нам перад Днём Перамогі я з рабажарамі ездзіў туды, пафарбавалі агароджу, хлопцы вырывалі траву рукамі. Але ж яна расце як на дражджах.

Летась у Цялякаве абнавілі помнік загінулым воінам, уклалі 7 тысяч рублёў. З іх сельсавет — толькі трыццаць. Астатнія — мясцовая фірма, якая займаецца цяпліцамі. І гэта не адзінак прыклад, калі грамадзяне дапамагаюць, а не толькі чакаюць, калі ўлада усё зробіць...

Нахай бы Быкоўскі, калі лічыць, што мясцовыя ўлады не на патрэбным узроўні прыбралі нейкі помнік, пайшоў бы і правіў сваю грамадзянскаю пазіцыю, прыбраў яе, а потым прыйшоў да мяне ў кабінет і прысароміў. Пашана і хвала была б... Скажу шчыра, мне падабаецца займацца аднаўленнем помнікаў. Але за год, два і нават пяць усё 36, якія засталіся ў спадчыну ад былога кіраўніцтва, проста нерэальна адрамантаваць капітальна. У мяне ж акрамя гэтага шмат іншых абавязкаў. Таму робім усё па сплыва. Рэстаўрыруем па 2-3 помнікі за год. Астатнія таксама не закідаем: белім, пафарбоўваем. На тэрыторыі былога Цепленскага сельсавета яшчэ далёка не усё ідэальна, там ёсць над чым працаваць. Але ж мы і туды прыйшлі.

...Ёсць жартоўная статыстыка. 80 працэнтаў мужоў не ведаюць, з-за чаго з'яўца жонка. Астатнія 20 нават не ведаюць, што яна з'яўца. Аляксандр Быкоўскі, паводле яго слоў, асабіста не знаёмы са старшынёй сельсавета. Але загадаў лічыць, што гэта бюрократ, які займаецца абы чым, і нават не пагаварыўшы з ім, скардзіцца ў газету.

...Сельсавету ў нейкім сэнсе — тая ж сям'я. Таму, каб пазбегнуць непаразуменняў і незадаволенасці, неабходна размаўляць. Мясцовы ўладзе важна знаходзіць час на зносіны з людзьмі, тлумачыць ім, што, кім і чаму робіцца. А людзям — таксама, калі ёсць нейкія пытанні ці прароўня, хаця б паспрабаваць іх данесці калі не старшыні сельсавета, дык хоць бы старшынё вёскі.

Надзея ДРЫНДРОЖЫК.

Уздзенскі раён.

Фота аўтара і з архіва Дзешчанскага сельсавета.

«ДРУЖБА» З «АДЗІНСТВАМ» У «АВАНГАРДЗЕ»

У Пінскім раёне прайшла спартакіяда сельсаветаў

Такое мерапрыемства праводзілася ў раёне ўпершыню. На свята спорту ў Пінкавіцкі прыехалі кіраўнікі і прадстаўнікі ўсіх сельскіх Саветаў раёна. Папярэдне яны аб'ядналіся ў каманды па тэрытарыяльнай прыкмеце. Асобныя каманды складаліся з шасці сельсаветаў, іншыя — з пяці, чатырох. Яшчэ адна каманда пад назвай «Авангард» прадставіла структурунага прадзвіжальніка райвыканкама і грамадскія арганізацыі раёна.

Месцам правядзення спартакіяды стаў Пінкавіцкі сельсавет. Яго старшыня Анжэла ГУДКОВА падзялялася ўражаннемі з карэспандэнтам:

— Усе мы старанна рыхтаваліся да спаборніцтваў. Папярэдне было распрацавана палажэнне аб спартакіядзе, вызначаны віды спорту. У каманды набылі кіраўнікоў устаноў, прадпрыемстваў і арганізацый, якія функцыя-

нуюць на тэрыторыі. Паколькі мерапрыемства праводзілася ўпершыню, мы крыху хваляваліся. Але ж сёння можна казаць, што ўсё атрымалася, удзельнікі, якіх сабралася каля сотні чалавек, атрымалі зарад бадзёрскай і шмат станоўчых эмоцый.

Было вельмі прыгожае, ура-

чыстае адкрыццё спартакіяды з пастрэнем каманд, гімнам, добрымі словамі. Ну а потым разышліся па пляцоўках, якія, дарэчы, былі дакладна распісаны па часе, загадзя ўзгоднены спісы суддзяў. Адным словам, арганізацыя аказалася на вышыні, — працягвае Анжэла Гудкова. —

І, ведаеце, спачатку здавалася, што галоўнае — удзел, а вынік — справа другасная, але ў ходзе спаборніцтваў з'явіўся сапраўдны спартыйны азарт, усім хацелася займаць лепшыя пазіцыі, члены каманд падбадзёрвалі адзін аднаго, падказвалі. Гледачы актыўна падтрымлівалі.

А яшчэ многія адкрыліся з нечаканага боку. Напрыклад, раней кожны старшыня сельвыканкама ведаў дырэктара школы, загадчыка фермы, кіраўніка прадпрыемства ў фармаце дзелавых стасункаў, а тут з'явілася магчымасць даведацца пра таленты і здольнасці калег. Аказваецца, маладая і перспектыўная загадчыца фермы Таццяна Ждан цудоўна гуляе ў настольныя тэніс, а калега з іншага сельвыканкама — майстар гульні ў дартс. Дарэчы, такім аказаўся старшыня Градзішчанскага сельсавета Мікалай Бойба — ён стаў чэмпіёнам нашых спаборніцтваў па дартсе. Цікава, захапляцца па прайшлі

спаборніцтва па футболе і баскетболе, шашках і шахматах, стральбе з пнеўматычнай вінтоўкі. У ходзе гульні ўсе выказваліся за тое, каб зрабіць гэтакі мерапрыемства штогадовым.

У агульнакамандным заліку першае месца заваявала каманда «Авангард» райвыканкама. На другой прыступцы п'едэстала гонару аказалася каманда «Дружба», у якую ўвайшлі Барысчэўскі, Калаўровіцкі, Ласіцкі, Лапацінскі, Плешчыцкі, Хойнаўскі сельсаветы, бронзавым прызёрам стала «Адзінства» ў складзе Аснецжыцкага, Градзішчанскага, Пінкавіцкага, Ставоцкага сельсаветаў.

І хоць каманда «Дружба» аказалася на другім месцы, дружба ў шырокім сэнсе перамагла. Налета каманд можа пабольшаць, пашырыцца спіс відаў спорту, а спаборніцтва ўжо будуць названы другой спартакіядай сельсаветаў.

Святлана ЯСКЕВІЧ.
Фота тэлеграм-канала.
Пінскага райвыканкама.

РАЗВІЦЦЁ ГІСТАРЫЧНАГА ТУРЫЗМУ — КАМАНДНАЯ РАБОТА

Унікальны турыстычны праект «Дарогамі Кацярыны», які на Гомельшчыне ажыццяўляецца пры падтрымцы Гомельскага і Кармянскага раённых Саветаў дэпутатаў, быў прадставлены на XXIV Міжнароднай выстаўцы «Вясна ў Гомелі».

У праграме набыўнай рэгіянальнага форуму Беларусь прайшлі дзелавыя перагаворы, сустрэчы бізнес-супольнасцяў, круглыя сталы і дыскусійныя пляцоўкі. У рамках міжнароднай выстаўкі «Вясна ў Гомелі» ў тым ліку быў арганізаваны круглы стол на тэму «Класіка і інвацыі ў турызме — падзяляць ці сумяшчаць?» Удзельнікі сустрэчы абмеркавалі заўважаныя пытанні на прыкладзе праекта «Дарогамі Кацярыны». Ён займаецца распрацоўкай канцэпцыі новых турыстычных аб'ектаў, лакальных і міжнародных турыстычных маршрутаў, у змест якіх уключаны рэальныя факты, звязаныя з расійскай імператрыцай Кацярынай II.

Аб ролі органаў мясцовага самакіравання ў рэалізацыі ўнікальнага для Гомельшчыны турыстычнага праекта распавяла старшыня Гомельскага раённага Савета дэпутатаў Вікторыя ЛАДУЦКА, якая таксама з'яўляецца старшынёй Гомельскай абласной асацыяцыі мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Падчас падпісання пагаднення аб супрацоўніцтве: намеснік старшыні Кармянскага райвыканкама Наталля СІДАРАВА і старшыня Гомельскага раённага Савета дэпутатаў Вікторыя ЛАДУЦКА.

— Выпрацаваць якасны турыстычны прадукт, цікавы розным катэгорыям турыстаў, у тым ліку замежным, — такую задачу ставяць перад сабой удзельнікі праекта «Дарогамі Кацярыны». Яго ідэя — стварэнне комплекснага міжнароднага маршруту. Між тым важны складальнік рэалізацыі праекта — стварэнне ўмоў для развіцця рэгіянальнага турыстычнага патэнцыялу праз узаемадзеянне органаў мясцовага самакіравання, — звярнула ўвагу дэпутат. — Праект «Дарогамі Кацярыны» на тэрыторыі Гомельскага раёна ахапіў Грабаўскі, Маркавіцкі, Прыбыткаўскі і Урыцкі сельскія Саветы. Такі вопыт вельмі паказальны ў плане таго, што ў межах канкрэтнай тэрыторыі ствараецца шырокі асартымент турыстычных прадуктаў, кожны з якіх будзе накіраваны на пэўную аўдыторыю спажывцоў.

У круглым сталё ўзялі ўдзел начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама Дзяніс Язерскі, дырэктар прыватнай установы «Тэрыторыя развіцця — 21 стагоддзе», аўтар ідэі і праекта «Дарогамі Кацярыны» Ірына Багданец.

— Ідэя стварэння новых турыстычных аб'ектаў узнікла на аснове легендаў і гістарычных фактаў аб падарожжы імператрыцы Кацярыны II па тэрыторыі Гомельскага і Кармянскага раёнаў, — нагадала Ірына Багданец.

Менавіта гэтыя два рэгіёны Гомельшчыны летас першымі падпісалі Пагадненне аб супрацоўніцтве ў рамках рэалізацыі турыстычнага праекта.

Падчас круглага стала ў межах міжнароднай выстаўкі «Вясна ў Гомелі» былі падпісаны дадатковыя пагадненні. Так, да асноўнага Пагаднення аб супрацоўніцтве паміж Гомельскім і Кармянскім раённымі Саветамі дэпутатаў далучыліся Бранскі тэхнікум індустрыі сэрвісу і Гомельскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт імя Паўла Сухого. Такім

Удзельнікі круглага стала «Класіка і інвацыі ў турызме — падзяляць ці сумяшчаць?»

чынам міжрэгіянальнае ўзаемадзеянне ўдзельнікаў праекта дасць магчымасць унесці значны ўклад у развіццё тэрыторыі і рэгіянальнага турызму, захаваць гісторыка-культурную спадчыну, адзначылі удзельнікі сустрэчы. На іх думку, праект «Дарогамі Кацярыны» — гэта не толькі геаграфія маршрутаў, але і новы погляд на гістарычную спадчыну, развіццё гістарычнага турызму.

Непасрэдным удзельнікам праекта — дэпутат Гомельскага раённага Савета дэпутатаў, дырэктар Грабаўскай сярэдняй школы Таццяна Мацюшэнка адзначыла, што «Дарогі Кацярыны» могуць стаць дарогамі кожнага.

Між тым у фармаце круглага стала былі абмеркаваны разнастайныя аспекты развіцця турыстычнай сферы ў цэлым. Гэта рэсурсы і магчымасці, пытанні брэндзіравання тэрыторыі, атлас турыстычных сувеніраў і яго роля ў эфектыўнасці работы турыстычных маршрутаў і аб'ектаў.

Наталля КАПРЫЛЕНКА.
Фота Гомельскага раённага Савета дэпутатаў.

МЯСЦОВАЕ САМАКІРАВАННЕ

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ № 15 ад 17 лютага 2009 года выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»

Дырэктар — галоўны рэдактар **КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.**

www.zviazda.by

e-mail: info@zviazda.by

(для зваротаў): zvarot@zviazda.by

АДРАС РЭДАКЦЫІ:

220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а.

КАНТАКТНЫ ТЭЛЕФОН 311 17 35;

e-mail: info@zviazda.by

Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларусь Дом друку». ЛП № 02330/106 ад 03.04.2009. 220013, г. Мінск, прасп. Незалежнасці, 79/1.

Тыраж 10.441. Нумар падпісаны ў 19.30 30 мая 2023 года.

КЛЮЧЫ — АД ШЧАСЦЯ...

І няшчасця

...Некалі, гасцюючы ў нашмат старэйшай сяброўкі, спрабавала не толькі нешта прыгатаваць ды падаць на стол, — парывалася вымыць посуд. «Не... Гэта лішняе», — тонам, што не зносіць пярэчанняў, казалася гаспадыня. І з усмешкай давала:

— Не пазбаўляйце мяне здавальнення.

Мыла, значыць, сама, потым — расстайляла на звычайныя месцы. Што, магчыма, цікава — усё чыста прымала з пліты і клала на яе адмысловую лянную сурвэтку. Так, лічыла, і здарвай (не брудзіцца), і прыгажэй.

Хто б спрачаўся?..

...На новым старым ручнічку, які надоечы паклала на пліту, намаляваныя свечкі, шампанскае, вінаград, пад імі — удалы надпіс «Са святам!».

Гэта значыць раніцай прачнуць, прачытаў, перш чым гатаваць сніданак, і як быццам павіншаваны! З тым, што даў бог яшчэ адзін дзень, дом, ежу... Найлепшую кампанію... Ну ці ж не свята?

Фота Анастасіі КЕПЕШЧУКА

Гаспадыня

Па ўбываючай: дзяцей у бабы Нюры чацвёрта, унукаў — дарослых — пяцёра, праўнучка — адна (пакуль), але якай!

Днямі разам з бацькамі на вярчору прыезджала, на талерцы з паўляжкі бульбы пакінула.

— Можна, даела б? — спытала бабуля.

— Цяпер — не хачу, але ты яе не выкідай, — загадала малеча. — У халадзільнік пастаў. Заўтра з раніцы ўстанеш, дзверцы адчыніш: а там — ежа. Гатовая... Табе застанецца толькі разагрэць...

Ну ці ж не гаспадыня?!

На змену

У знаёмых падворак — як той каўчэг, бо ўсякія павары па пары: свінка з парючком, авечка з бараном, каза з казлом, сучка з сабакам... Напрадвесні індэк з індэчкай з'явіліся — Вася і Люся, а следам — пяцёрка малых.

Маці, што называецца, душы ў іх не чула: неадступна пясціла-аберагала, штосоці смачнае падсоўвала, навучала... Бацька — як прыкмятаў гаспадар — хіба «для мэблі» быў — хадзіў галаву задратушы ды толькі клекатаў: «Во якія дзеці! Во якія жонка!»

Выхавалася, карацей, анічога пры тым не робячы, аж да той паку, пакуль... было за кім: пакуль індэчку зноў не пасадзілі на які.

Хвалько тады — анічога не зразумеў: абурўся, разгубіўся, пакрычаў, што будзе скардзіцца, але ж потым згледзеў побач «сірот» і...

Адкуль што ўзялося? Клапоціцца, выходзіць, глядзіць дзяцей. Прычым, які ні дзіўна, умючы, нават не горш за маці.

...У птушак — як у людзей: як у тых жа Люсі і Васі. Ці нават лепш?

Сіла прывычкі

Калыханка на заслужаны адпачынак пайшла, прычым столькі гадоў адпрацаваўшы...

А таму пры сустрэчы першае ж пытанне: як ёй у новай якасці? Ці прывыкла?

— Без работы — за ты дзень, — смеяцца жанчы-

на. — А вось без зарплат — прывыкаць ды прывыкаць яшчэ.

Трэба разумець, нялёгка працэ?

Каму што...

Горад. Крама. Ланцужок да касы. У ім за намі — прывабная маладзцічка з дзецьмі.

— Так: што нам бабуля сказала купіць? — засяроджана пытаецца яна не тое ў сябе, не тое ў сыноў. — Мы ўсё з вамі ўзялі?

— Пэпсі-кола і чыпсы тут! — рапартае старэйшы хлопчык.

— І маёвіта тут! — хваліцца малодшы.

— Хлеб, пельмені, масла, капусту, — перабірае ў вазку матула, — мы таксама ўзялі...

— Гэта — бабулі! — на ўсю краму абвясчае малы. — А гаейку дзеду — забыліся?!

— Вось гэта — унук! Вось гэта малайчына! — адзваецца нехта з чаргі. — З таткім — дзед ніколі не прападзе!

...У хуткім часе — магчыма.

А наконт «ніколі»...

Дай бог!

Гадуі, дзядуля, унукаў

З ліста: «Нам з жонкай добра за 80, жывём у сталіцы, удаваі, нікому не замінаем. Са старэйшым сынам бачымся разы два на год — ён далакавата жыве. Не ў Мінску і малодшы. Тут, у нас прапісаны — хіба дарослы ўнук. Мы з жонкай дапамагалі гадаваць яго, абжывацца, падмыацца на ногі... Спадзяваліся, што, можа, і ён дапаможа, калі тое спатрэбіцца: у аптэку сходиць, тую ж шклянку вады падасць.

Ён і праўда чалавек не блгаі, зрэдку забягае. Вось і нядаўна быў: прайшоўся па кватэры, трохі прасядзеў-павячэраў, спытаў пра ўрост, пра здароўе.

Мы пра яго няшмат што казалі — не скардзіліся, бо які ў гэтым сэнс: унук жа не доктар? Але ён усё роўна захваляваўся, «западозрыў нядробае», сказаў: «Нешта ж доўга вы жывіце?»!»

Новыя людзі

Анекдот, а можа, і праўда. У адным з нашых мястэчак турысты тутэйшага дзеда спынілі: сталі распытваць, ці ёсць тут якія славуціцы, што ім варта было б паглядзець?

Дзед ім дарогу да царквы паказаў, да касцёла, сказаў, што ў іх яшчэ тое могілак ёсць: рускія, польскія і яўрэйскія. «А беларусаў дзе хаваюць?» — спыталі заезджыя. «Беларусаў — не паміраюць!» — хітра усміхнуўся дзед.

...Ўрэзці ў большасці нашых мястэчак, мусіць, таксама, бо пасля апошняй (дай бог!) вайны іх проста не засталася — могілкі амаль не даглядаюцца.

Але ж напярэдні на іх нехта быў і, мусіць, запалку кіннуў, — загарэлася трава. Людзі кінуты туючы.

...У сваім гарадзе, непадалёк, хіба цётка адна заставалася, як нічога-ніякага — ускопвала граду.

— Калі не ідзець туючы, дык хоць рыдлёўкі дайце! — папрасіла ў яе адна з жанчын.

— І не пайду, і не дам, — адказала ёй цётка. — Бо не я тую траву падпаліла і не ў мой бок сягоння вецер...

Усё лагічна: старое мястэчка — новыя людзі.

Чароўная сіла?

Загавары ў Мінску — на вакзале, у краме, у трамваі — па-кітайску ці японску, на цябе хіба вокам кінучы. Загавары (як мы з калегам) па-беларуску, — «усе вушы тут». І вочы, здаецца, таксама. Ва ўсякім разе, дзядзька, што расцеўся пablізу, глядзіць, не міргаючы, ловіць кожнае слоўца і пасля чарговага ўсё ж зрываецца:

— Вы, канешна, звіняйце, — кажа на ўсю плячоўку трамвая, — але я ў беларускай школе вучыўся, у дзятруні рос, і так, як вы, там ніхто не разгаварываў... «Насамрэч» ды «насамрэч»... Тожа мне — слова прудымалі... А што яно азначае, калі з тых часцей састаіць: на, сам і рэч. Вешч, кажучы па-руску! А прычым тут яна?!

Дзядзька абураны, дзядзька пытаецца і (гэта відавочна) чакае адказу.

А што яму сказаць? Што яго вёска і яго школа — гэта мінулае стагоддзе і далёка не ўся Беларусь? Што слова «насамрэч» (і нават «насамрэш») у мове ёсць, і што дзятліць іх на нейкія часткі (ды асобныя з іх яшчэ перакладаць), мякка кажучы, — абсурд...

Рой думак — у мяне. У калегі — толькі усмешка: — Скажыце, — звяртаецца ён да дзядзькі, — а ці было ў вашай вёсцы слова «ўпоперак»?

— А як жа, было, — ганарыцца той. — І «ўздоўж» было, і «ўпоперак»...

— А яго падзятліць вы не спрабавалі?

— Не, — нічога не разумючы, гаворыць дзядзька. — А вы паспрабуйце — як насамрэч, на тры часткі...

...Пасажыры ўсміхаюцца, мы выходзім, дзядзька едзе далей і, напэўна ж, «дзельці».

Нехта недурны казаў, што смеху баіцца нават той, хто не баіцца нічога.

Не прашло...

паўстагоддз

Гэта, кажучы, не анекдот: знакіміты мастак, убачыўшы малавянныя дываны, загарэўся, пайшоў па інстанцыях — стаў прабіваць ідэю стварэння музея: даводзіць чыноўнікам, што сорак дывановаў мастачкі Алены Кіш — гэта цэлая калекцыя, гэта — скарб, які трэба выстаўляць!

А яму як быццам і не пярэчылі, — наадварот:

— Да-да, конечно! — казалі ў чарговым кабінцеце. — Проблема толькі с помещением... Надо подумать, где же разместить эти сорок диванов...

Добрая навіна: памяшканні, нарэшце, знайшліся, у нас цяпер ёсць музей так звананага найўнага мастацтва!

Што радуе і здзіўляе — пры жыцці аўтара ідэі.

Што вінен, аддаць павінен

У будныя дні Піліпаўна жыве адна, у выхадныя —

пліца з суседзямі, бо ў тых (прынамсі, што злева) амаль нічога не расце: забываюцца — то пасадзіць, то дагледзець... (Узяць, — ніколі! І ўсё, што ні дай!)

А таму надоечы, адхварэўшы на ковід (нідзе ж не дзенешся?!), распачаўшы касьбу, дачніца верыла, што нехта з мужчын зараз прыйдзе на гук і яе падменіць...

Хутка змогшыся і нікога не прыкакаўшы, яна кіннула трымер: што называецца, пайшла на паклон.

Першы той шок быў, калі сусед (ці самы, «левы», які гадамі і вёдрамі браў для сям'і гародніну, вішні, парэчкі, не кажучы пра садавіну...) папрасіў за работу 50 рублёў і пляшку «беленькай», другі — калі ўбачыла, што твару скасіў збоўшага — абы-як, абы адчапіліся...

Нехта недурны сказаў, што рабіць добра — гэта ключ да шчасця.

Ключ да няшчасця — чакаць ад людзей удзячнасці.

Пакуль збіраўся жыць...

З вёскі, што ляжыць у нізіцы, каля самай рэчкі, на ровары выязджаць цяжкавата, бо ўвесь час пад гару: пакуль «возьмеш» яе, досыць добра натамішся і затым хоць-нехаць пастаіш, паглядзіш назад — на дамы і дамкі, на блізкія могілкі: помнікі на іх — як постаці...

Каля адных — хочацца ўкленчыць, схіліць галаву, абняць, каля іншых — проста пастаяць, угледзецца ў прыгожыя твары (а колькі ж маладзці!), прачытаць знаёмыя прозвішчы, звычайныя літары ЗП (чытай «здесь покойтся») і РБ («раб божий»)...

Што цікава, гэтымі ж дзямом — РБ — ва ўсіх нататніках і заўжды пазначаліся любімыя радкі Рыгора Барадулліна.

«Пакуль збіраўся жыць, Жыццё прайшоў...»

Гэта з яго...

Можна, пра тых, што сышоў у найлепшы свет і цяпер «покойцца»? Можна, пра тых, хто яшчэ збіраецца жыць — некалі.

Валяціна ДОУНАР.

АД ЯЕ Ж.

У старых беларускіх календарох чаго толькі не было!.. У тым ліку — чыстыя староначкі для запісаў.

Можна сказаць, адтуль на роздум: дзякуючы лёсу за сужэнца, што храпе пад бокам, — значыць, ён не ў каханні; дзякуючы за посуд, які трэба мыць пасля гасцей, — значыць, маеце радно і сяброў; за адзенне, якое робіцца малаватым, — значыць, у вас ёсць ежа; за гару мяціць, — значыць, у вашай сям'і ёсць што насіць; за свавольства дзятліць, — значыць, Бог вам іх даў, за стому ў канцы дня, — значыць, вы яшчэ можаце добра працаваць; за будзільнік, што звініць штораніцы, — значыць, вы жывыя.

Аляксей ДУДАРАЎ:

«НЕ ЗРАБІШЬ ДУШУ ГОРШАЙ...»

Нечаканая і раптоўная смерць знамяціта беларускага драматурга Аляксея Дударова ў канцы лютага 2023 года балюча адгукнулася ў сэрцах многіх і многіх людзей. А для мяне гэтая трагедыя стала асабліва балючай і скурушнай. Я быў асабіста знаёмы з Аляксеем Ануфрыевічам. Не магу сказаць, што нашы адносіны былі дужа блізкімі, сяброўскімі, але кожная сустрэча была цёплай, сардэчнай. Мы пра многае маглі гаварыць шчыра, адкрыта, з узаемнай цікавасцю. І сёння хацелася б сказаць сваё слова пра дарагога мне чалавека.

Фота Аляксей КЛЕШЧУК

«Яго імя можна смела заносіць у Кнігу рэкордаў Гінеса, — так сказаў пра драматурга Аляксея Дударова пісьменнік і таксама драматург Георгій Марчук. І растлумачыў сваю думку: — Таму што ніхто з беларусаў да яго не атрымліваў Дзяржаўную прэмію СССР у такім маладым узросце».

Так, Аляксею Дудараву было тады ўсяго трыццаць пяць гадоў. І высокую ўзнагароду ён разам з калегамі-«купалаўцамі» атрымаў за спектакль «Радавыя». Спектакль, які выклікаў у грамадстве, у асяроддзі спецыялістаў шырокі рэзананс. Ён быў пастаўлены не толькі ў Мінску, але і ў Маскве — у Малым тэатры, у Ленінградзе — у знакамітым Вялікім драматычным тэатры, якім кіраваў не менш знамяціты рэжысёр Георгій Таўстаногаў. І яшчэ добрая сотня тэатраў Саветаў Саюза да саракагоддзя Вялікай Перамогі ажыццявіла пастановку «Радавыя».

Поспех натхніў маладога аўтара на новыя творы. Ён стварае дзве вострасацыяльныя п'есы — «Парог» і «Вечар». І атрымлівае прэмію Ленінскага камсамолу! Спектаклі, пастаўленыя па гэтых п'есах, ішлі ў шматлікіх тэатрах краіны, вакол іх узніклі гаварыцы, спрэчкі, дыскусіі. Імя Дударова становіцца агульнавядомым, ці, як цяпер бы казалі, брэндывядомым.

Але, бадай, самым папулярным, па-сапраўднаму народным стаў фільм «Белья росы», які выйшаў на экраны ў 1984 годзе, і, як засведчыла статыстыка, за адзін толькі год яго паглядзела больш за 60 мільянаў чалавек!

Дзеля даследавання народнай душы, паказаў нашага багатага мінулага Дудараву звяртаецца да гістарычнай тэмы. Адно за адной ён стварае драмы «Князь Вітаўт», «Усяслаў Чарадзей», «Палачанка», «Чорная панна Насвіжа», «Крыж»... Які адназначна літаратурназначна Пятро Васючэнка, нікому з беларускіх драматургаў не удаецца ўзнавіць падзеі далёкага мінулага з такой яркасцю і маляўнічасцю, як гэты рабій Дударав.

Невыпадкова за стварэнне гістарычных п'ес і ўвасабленне іх на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы Аляксею Дудараву прысуджана спецыяльная прэмія Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне».

І, нарэшце, прэмію Саюзнай дзяржавы Дудараву атрымаў у 2002 годзе за цыкл п'ес і сцэнарыяў для тэатра і кіно.

...Сем гадоў таму я вырашыў пазнаёміцца з Дударавым і, калі ён не будзе супраць, зрабіць з ім гутарку для кнігі «Постаці». Аляксей Ануфрыевіч на маю просьбу адгукнуўся добразычліва:

— Няма праблем. Толькі гэты тыдзень у мяне ўвесь заняты. Давайце сустрэнемся на наступным.

Праз тыдзень я ўжо быў ва ўтульным кабінце старшыні Беларускага саюза тэатральных дзеячў. Ён сустрэў мяне з цёплай, сяброўскай усмешкай. Ніякай позы, ніякай маніі велічы. Літаральна праз некалькі хвілін я ўжо адчуваў, нібыта мы знаёмыя шмат, шмат гадоў.

— Давай без цырымоній, — сказаў Аляксей Ануфрыевіч і прапанаваў перайсці на «ты».

— Калі знаёміцца з творчым чалавекам, заўсёды цікава ведаць, хто былі яго бацькі, у якім асяроддзі ён рос, выхоўваўся, што сілкавала яго душу і розум з маленства. Раскажы, калі ласка, пра гэта.

— Ды тут асабліва і расказаць няма чаго. Бацькі мае — простая людзі. Сяляне.

Калгаснікі. Усё сваё жыццё працавалі на зямлі. З гэтага, як кажуць, мелі кавалек хлеба і сёве-тое да хлеба. Не скажу, каб жылі заможна, але і не бедна.

З першых дзён вайны бацьку забралі ў войска, і дарагомі ваеннага ліхалецця ён прайшоў ад званка да званка. Вярнуўся ў званні гвардыі старшыні і з ордэнам Чырвонай Зоркі на грудзях. Вярнуўся, дзякаваць Богу, жывы і здаровы. І сям'ю нашу бяда абмінула: страшная статыстыка (а на Віцебшчыне, як вядома, падчас вайны загінуў кожны трэці) нас не закранула.

Мая малая радзіма — вёска Кляны, што на Дубровеншчыне. Вёска даволі вялікая — болей за сто двароў. На беразе маляўнічай рачулі Расасені. Гэтая рачулка — самы светлы, самы пазытывны ўспамін з майго маленства. Нездарма ж яна вандруе з аднаго майго твора ў другі.

А яшчэ вакол былі прыгожыя лясы, паплавы. Тут я час ад часу пасвіў кароў, авечак. Дарэчы, не такая гэта простая справа — пасвіць жывёлу. Асабліва авечак: разбрыдуцца ва ўсе бакі і паспрабуй іх збіраць да кучы. Дык я што прыдумаму? Быў у нас сабака Дзэ. Авечкі яго не дужа баяліся. А вось калі я браў яго за каршэнні, і ён пачынаў адчайна скуголіць, гэта авечак пужала, і яны збіраліся ў гурт.

Дык вось калі гаварыць пра тое, што фарміравала маю дзіцячую душу, то гэта, апроч сям'і, бацькоўскіх геняў, была яшчэ маляўнічая навакольная прырода — рэчка, лес, рознае птаства, свойская жывёла. Мы, сялянскія дзеці, раслі сярод прыроды і адчувалі з ёю круўную роднасць...

— Моладзь з'язджала з вёскі. Вось і ты, як толькі надарылася магчымасць, з'ехаў...

— А што было рабіць? У вёсцы я не хацеў жыць. І не саромеюся ў гэтым прызнацца. Сялянскі хлеб — ох які нялёгка!... Але справа нават не ў гэтым. Хто б і як вёску не апяваў, але агульны настрой быў такі: вучыцца, вывучыцца і застацца ў горадзе. Тады гэта называлася «выбіцца ў людзі». У Кляны прыязджала прыбіральшчыца з райцэнтра — дык яна хадзіла ў нас каралевай.

Савецкая ўлада ў свой час многае ўпусціла ў наладжванні вясковага побыту, у жыццёвым моладзі. А цяпер папрывіць гэтыя негатывы працэс вельмі і вельмі складана. Зрэшты, некаторыя спецыялісты свярдаюць, што і не трэба нічога папраўляць. Адміранне старой вёскі — працэс натуральны, заканамерны. Усё ў прыродзе развіваецца, мяняецца, на змену старому прыходзіць новае, больш прагрэсіўнае. Што ж, пакажым — пабачым...

— Аляксей, звычайна чалавек даволі рана адчувае сваё прызвание і яшчэ ў школьныя гады вызначаецца з выбарам прафесіі. А як было ў цябе? Калі ты адчуў цягу да творчасці?

— Ніякай асаблівай цягі да творчасці ў школе я не адчуваў. Нават не пісаў вершаў.

Праўда, папісваў заметкі ў раённую газету. І час ад часу мяне друкавалі. У пятнаццаць гадоў быў вельмі ўдэшчаны, калі ў нашай «Дняпроўскай праўдзе» ўпершыню ўбачыў надрукаваным сваё прозвішча — А. Дударав. Гэта быў допіс пра касавіцу ў калгасе.

Газету з тым допісам я насіў з сабою, можа, тьдні са два. Хацелася паказаць яе кожнаму сустрэчанаму. Але ні пісьменнікам, ні журналістам стаць не марыў. Хацеў быць афіцэрам...

— Чаму ж тады паступіў у вучылішча нафтавікоў?

— Проза. Па-першае, яно было непадалёку ад дома. А па-другое, у гэтым вучылішчы давалі стывпендыю ў 36 рублёў і інтэрнат.

Калі пасля службы ў арміі я вярнуўся ў Наваполацк, то ўладкаваўся слесарам на адзін з заводаў і добрасумленна адпрацаваў там два гады. Аднак вельмі хутка пераканалася, што і гэта не мае. Мяне заўсёды цягнула на сцэну. У школе я з задавальненнем удзельнічаў у мастацкай самадзейнасці. Мне заўсёды падабалася жыць чужым жыццём.

І вось аднойчы я ішоў па вуліцы і ўбачыў каля Палаца культуры вялікую афішу: аб'яўляецца набор у народны тэатр. «Гэта мой шанец!» — вырашыў я. І пайшоў запісвацца. Самае цікавае, што мяне праслухалі і прынялі ў калектыв. А неўзабаве я ўжо іграў адну з роляў у спектаклі па п'есе Арбузава «Горад на досвітку». І тут я зразумеў: гэта мой шлях.

Але калі гаварыць шчыра, артыст я быў так сабе і быў бы так сабе. Магчыма, таму і адбыўся гэты паварот, гэты выбар. Пасля двух гадоў работы ў Беларускам тэатры юнага гледача — спачатку акцёрам, затым загадчыкам літаратурнай часткі, я сшыоў на «Тэлефільм» і заняўся літаратурай.

— У 1979 годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» ў цябе выйшла першая кніга «Святая птушка». Кніга мела поспех. Яе хаалілі крытыкі, вядомыя пісьменнікі. У тым жа годзе цябе прынялі ў Саюз пісьменнікаў. Здавалася б, што цябе трэба маладому празаіку? Пішы, замацоўвай поспех. І раптам — пераход у драматургію. Чаму і як гэта адбылося?

— Я ўжо табе казаў, што сцэна мяне заўсёды прывабіла. З дзяцінства ўва мяне жыві тэатр. Мне не цікава было займацца апісальніцтвам. Мне хацелася дынамікі, патрабавання дыялога! Зрэшты, я і ў апаўдзненых быў драматургам. Гэтаму я вучыўся перш за ўсё ў Васіля Шукшына. Ды яшчэ ў Антона Паўлавіча Чэхава.

Дык вось, мяне заўсёды цікавілі дыялогі. Апошняе апаўдзненне я напісаў у 1979 годзе. Пасля — толькі п'есы і кінасцэнарыі.

Так, гэта было няпроста — перайсці з прозы ў драматургію. Калі садзішся пісаць апаўдзненне, то ведаеш, пра што будзеш пісаць. Нейкую гісторыю прыдумляеш. А калі бярэшся за п'есу — цяжка сказаць, што з таго атрымаецца. Гэта самы складаны жанр літаратуры. Ён уключае ў сябе і прозу, і пазію, і публіцыстыку, і яшчэ нешта...

— Пачатак васьмідзясятых мінулага стагоддзя стаў для цябе як драматурга творчым узлётам, сапраўдным зорным часам. Адно за адной ты ствараеш выдатныя п'есы — «Парог», «Вечар», «Радавыя». І ставяць сотні тэатраў Саветаў Саюза. Яны атрымліваюць высокую дзяржаўную ўзнагароды. Што паслужыла імпульсам для стварэння гэтых п'ес? Глыбокае веданне жыццёвых праблем? Інтуіцыя? Ці выпадковы выбар тэм?

— Выпадковага ў мастацтве нічога не бывае. За любым выбарам тэмы стаіць і веданне жыцця, і інтуіцыя, і нейкая рэальная гісторыя, якая становіцца туршарком для розуму, для творчай фантазіі. Я ніколі не спісава сваіх герояў з рэальных людзей — гэта было б падобна на пародыю. Кожны з іх — абагулены, дадуманы, дафантазіраваны.

— Пасля «Радавыя», праз шмат гадоў, ты напісаў яшчэ дзве п'есы на ваенную тэму — «Не пакідай мяне» і «Ты помніш, Алёша...» Але па настрой, па інтанацыі

яны ўжо зусім іншыя. Тваё адчуванне вайны змянілася?

— Змянілася, і, на жаль, у песімістычны бок. Адна з гераней «Радавыя». Лідка, казала: «Гэта вайна апошняя...» А другі герой, Бушцец, саркастычна прырэчыў ёй: «Ага. Залецаць раны, забудуць мёртвых... І зноў пачнуць...» Гэтыя словы я ўлажыў у вусны чалавека азлобленага, пакалечанага вайной. Але ж ён трыццаць гадоў таму сказаў праўду! Надзеі на тое, што людзі перастаюць ваяваць, няма. А тады гэтая надзея ў мяне была.

Памятаеш канец васьмідзясятых, калі пачалося замірэнне з Захадом, калі здавалася, што нарэшце чалавецтва назаўсёды пазбавіцца ад пагрозы вайны? І тады спектакль «Радавыя» ўжо перастаў цікавіць гледачоў. Як аўтар я падумаў: «І дзякуй Богу! Я сваё слова пра вайну сказаў, і гэта мой сціплы ўнёсак у тое, што будзе мір ва ўсім свеце».

Прайшоў час — і што мы бачым? Падзеі ў свеце даюць нам усім зразумець, што той пражмак часу, у якім мы жывём, нясе свае вяртаванні, і ты, аказваецца, не намнога разумнейшы за тых, хто жыў да нас і хто будзе жыць пасля нас.

Цяпер я ўпэўнены, што армія як адзін з інстытутаў дзяржаўнасці абавязкова павінна быць. Нават у тым выпадку, калі даюць самя высокую гарантыі, што на нашу краіну ніхто нападаць не будзе, усё роўна армія як арганізуючая сіла, як сродак бяспекі і ўпэўненасці, павінна быць. Вядома, сучасная і ў рамках разумнай дастатковасці.

— Аляксей, цябе нярэдка называюць жывым класікам. Як ты да гэтага ставішся?

— Іранічна. Раней, калі мяне так называлі, я раздзяжнёна адмахваўся, потым пачаў злавача, а цяпер прывык. У сэнсе не рагуяю ніяк. Але шчокі я ніколі не надзімаў. Я сабе яшчэ ў маладосці сказаў: «Ты хто? Пісар! Табе нехта да тыху, а ты запісваеш. І ўсё! Ты — перадатчыны інструмент».

— Скажы, калі ласка, а чалавек — гаспадар свайго лёсу ці яго жыццёвая пуцявіна вызначана недзе там, на небесах? І ён можа дзейнічаць толькі ў межах на-канаванага?

— Вобразна аб гэтым можна сказаць так. Чалавек пльыве па рацэ. Ён можа плыць каля левага берага, можа плыць каля правага. Можа паспырэдыне. Больш за тое можа нават паспрабаваць, калі атрымаецца, плыць супраць цячэння. Але доўга не вытрымае, стоміцца і паплыве, куды трэба. Аднак выйсці на бераг яму заказана. Ні на лева, ні на правы. Чалавек можа паскорыць свой рух, можа замарудзіць, але толькі ў тым напрамку, які яму вызначаны. А каб не захлынуцца ў гэтай рацэ, трэба ўсё жыццё боўтацца. Перастанеш — пойдзеш на дно.

— Кажуць, шчаслівы чалавек не той, хто ўсё мае, а той, хто задавальняецца тым, што мае.

— Напэўна. Шчасце, на маю думку, — гэта гарманічныя адносіны з дасканалым і недасканалым светам. З недасканалым — у першую чаргу. Магчыма, у гэтым ёсць пэўны канфармізм, але такая рэальнасць. Калі на вуліцы холадна, мы надзяваем светар.

А яшчэ больш важна і, можа, самае складанае — знайсці гармонію з самім сабой. Я неяк аднаму добраму чалавеку пачаў скардзіцца, што ўсё, што я пішу, нікому не патрэбна. А ён мне сказаў: «Вы самі хоць чуюце, што гаворыце? Вы ж кантактавалі з мільёнамі людзей — праз спектаклі, праз фільмы. І калі хоць бы адзін чалавек вынес з гэтага нешта добрае, светлае, то ўжо ваша праца не марная». І, відаць, ён мае рацыю.

Увогуле, што б з табой ні адбылася, ты — шчаслівы чалавек. Ужо хоць бы тым, што жывеш, маеш добрую сям'ю, разумных дзяцей, нешта карыснае робіш для людзей. Трэба толькі дастойна пра жыццё адведзенае табе Богам жыццё і выканаць праграму-максімум — папелшыць сваю душу, а калі максімум не можаш, то хоць бы праграму-мінімум — не зрабіць душу горшай.

— Ну вось ты адказаў і на маё апошняе пытанне — пра сэнс жыцця. Дзякуй за гутарку!

Зіновій ПРЫГОДЗІЧ.

Центр Промышленной Оценки

- Организация аукционов
- Оценка всех видов имущества

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ЭЛЕКТРОННЫХ ТОРГОВ

Организатор электронных торгов	ЗАО «Центр промышленной оценки», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703
Продавец	УП «НАЦИОНАЛЬНЫЕ СПОРТИВНЫЕ ЛОТЕРЕИ», г. Минск, пр-т Независимости, 49, пом. 25
Оператор ЭТП	ООО «ИПМ-Консалт оценка», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703. Адрес ЭТП: www.ipmtorgi.by

Предмет электронных торгов:
Прицеп-фургон КУПАВА 8132 51,
№ кузова УНН81325150035773, 2005 г. в., р/зн. М3566А, по адресу: г. Минск, пр-т Независимости, 49

Начальная цена с НДС – 7 200,00 бел. руб.
Шаг аукционных торгов составляет 5 % от начальной цены предмета электронных торгов

Порядок осмотра: по предварительному согласованию в рабочие дни с 9.00 до 18.00 – Бондарев Александр Леонидович, +375 29 607 75 72

Задаток 10 % от начальной цены предмета аукциона перечисляется на р/сч БУН BY47 BELB 3012 0028 5000 3022 6000 в ОАО «Банк БелВЭБ», БИК BELBY2X, УНП 191021390, получатель платежа – ЗАО «Центр промышленной оценки».

Срок подписания договора купли-продажи: 10 (десять) рабочих дней после проведения аукциона

Срок оплаты предмета аукциона: 10 (десять) календарных дней с момента заключения договора купли-продажи

Порядок проведения и оформления участия в электронных торгах

Электронные торги проводятся в соответствии с регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги» (www.ipmtorgi.by), с соблюдением требований, установленных Положением о порядке проведения электронных торгов, утвержденного постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 12.07.2013 № 608 «О проведении электронных торгов» (в ред. постановления Совмина от 23.09.2021 № 547). Ответственность участника аукциона, его права и обязанности, штрафные санкции прописаны в **соглашении** о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, которое является договором присоединения и размещается на странице лота во вкладке «Документы». Страница лота содержит также информацию о типе торгов и общих правилах их проведения. Победителем аукциона признается участник, предложивший максимальную цену

Возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется победителем торгов (единственным участником торгов) по фактическим затратам. Фактические затраты на организацию и проведение торгов составили не более **900,00 бел. руб.** по каждому Лоту. Победитель торгов (единственный участник торгов) обязан перечислить на текущий (расчетный) банковский счет, указанный в протоколе, сумму затрат на организацию и проведение торгов в течение 10 рабочих дней со дня их проведения

Организатор торгов имеет право отказаться от их проведения в любое время, но не позднее чем за 3 дня до наступления даты проведения аукциона

Дата и время начала и окончания электронных торгов:
с 11.00 до 11.10 04.07.2023.

Торги продлеваются на 10 минут с момента подачи ставки в случае, если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов

Дата и время окончания приема заявок: заявки на участие в электронных торгах принимаются на ЭТП «ИПМ-Торги» по адресу www.ipmtorgi.by по **30.06.2023 до 17.00**

Контактные телефоны: +375 (17) 280-36-37; +375 (44) 704-92-06.
E-mail: auction@cpo.by

Центр Промышленной Оценки

- Организация аукционов
- Оценка всех видов имущества

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ЭЛЕКТРОННЫХ ТОРГОВ

Организатор аукциона	ЗАО «Центр промышленной оценки», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703, оф. 5
Продавец	ОАО «Ивацевичдрев», Брестская обл., г. Ивацевичи, ул. Загородная, 2
Оператор ЭТП	ООО «ИПМ-Консалт оценка», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703, оф. 46 (www.ipmtorgi.by)

Предмет электронных торгов
Четырехкомнатная квартира
(80,4 кв. м, инв. № 122/D-7119, в состав квартиры входит кладовая в подвале).
Адрес: Брестская обл., Ивацевичский р-н, г. Ивацевичи, ул. В. Ключко, 35-6

Начальная цена лота (без НДС) – 97 758,84 бел. руб.

Задаток 10 % от начальной цены предмета аукциона перечисляется на р/сч БУН BY47 BELB 3012 0028 5000 3022 6000 в ОАО «Банк БелВЭБ», БИК BELBY2X, УНП 191021390, получатель платежа – ЗАО «Центр промышленной оценки»

Срок подписания договора купли-продажи: 15 рабочих дней после проведения аукциона

Условия оплаты предмета электронных торгов

Если между продавцом и покупателем в течение срока, установленного для подписания договора купли-продажи, не достигнута договоренность по срокам и о порядке оплаты за предмет аукциона, такая оплата должна быть произведена в течение 30 календарных дней после заключения договора купли-продажи

Порядок проведения электронных торгов, критерии выявления победителя торгов, порядок оформления участия в торгах и результатов торгов, установлен регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги» (www.ipmtorgi.by)

Победителем аукциона либо единственным участником, согласившийся приобрести предмет аукциона по начальной цене, увеличенной на 5 %, обязан возместить организатору торгов затраты на их проведение и оплатить вознаграждение 6 % от итоговой цены продажи предмета аукциона в течение 5 (пяти) дней со дня проведения аукциона. Подробная информация о проведении аукциона размещена на сайте www.cpo.by

Предыдущее извещение о проведении аукциона опубликовано в газете «Звезда» от 04.02.2023

Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время до объявления его проданных без объяснения причин снятия

Дата и время начала и окончания электронных торгов:
04.07.2023 с 11.00 до 12.00.

Торги продлеваются на 10 минут с момента подачи ставки, в случае если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов

Заявки на участие в электронных торгах принимаются по 30.06.2023 до 17.00 на ЭТП «ИПМ-Торги» (www.ipmtorgi.by)

Контактные телефоны: +375 (17) 373-21-33; +375 (44) 704-92-06
E-mail: auction@cpo.by

ЗАО «БелБанкротАукцион»,
организатор торгов по продаже имущества
ООО «Юнайтед Стил-Ситинг» (УНП 291479120),
объявляет о проведении **30.06.2023 г.** в 09.00 публичных торгов в электронной форме.

Перечень имущества и информация об условиях торгов размещены на сайте электронной торговой площадки: bankrottorg.by

Центр Промышленной Оценки

- Организация аукционов
- Оценка всех видов имущества

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ЭЛЕКТРОННЫХ ТОРГОВ В ФОРМЕ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

Организатор аукциона	ЗАО «Центр промышленной оценки», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703
Продавец	ОАО «БАТЭ» – управляющая компания холдинга «Автокомпоненты», г. Борисов, ул. Даумана, 95
Оператор ЭТП	ООО «ИПМ-Консалт оценка», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703, оф. 46
Адрес ЭТП	www.ipmtorgi.by

Предмет электронных торгов – транспортные средства, бывшие в употреблении, по адресу: Минская обл., г. Борисов, ул. Даумана, 107

Лот №	Наименование	Начальная цена (с НДС 20%), бел. руб.
1	Легковой седан Volkswagen Passat, рег. знак 2527 IK-5, 2011 г. в.	18 600,00
2	Легковой седан Skoda superb, рег. знак 2526 IK-5, 2011 г. в.	19 800,00
3	Грузовой специальный подъемник ZIL – 131 ПА18, рег. знак АК 7462-5, 1989 г. в.	6720,00

С подробной информацией по предмету электронных торгов можно ознакомиться на сайте Организатора электронных торгов www.cpo.by и электронной площадке ИПМ-Торги www.ipmtorgi.by. Шаг аукциона: 5 % от текущей цены

Задаток 10 % от начальной цены Лота перечисляется на р/сч БУ47 BELB 3012 0028 5000 3022 6000 в ОАО «Банк БелВЭБ», БИК BELBY2X, УНП 191021390, получатель платежа – ЗАО «Центр промышленной оценки»

Срок подписания договора купли-продажи: 10 рабочих дней после проведения аукциона. Продавец составляет и направляет договор для подписания победителю аукциона

Условия оплаты предмета электронных торгов

Если между продавцом и покупателем (победителем электронных торгов либо единственным участником аукциона, согласившимся приобрести предмет аукциона по начальной цене, увеличенной на 5 %) в течение срока, установленного для подписания договора купли-продажи, не достигнута договоренность по срокам и о порядке оплаты за предмет аукциона, такая оплата должна быть произведена в течение 30 календарных дней после заключения договора купли-продажи

Электронные торги проводятся в соответствии с регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги», размещенным по адресу: www.ipmtorgi.by. **Ответственность участника аукциона, его права и обязанности, штрафные санкции прописаны в соглашении** о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона. Данное соглашение является договором присоединения и размещается на странице лота во вкладке «Документы» по адресу www.ipmtorgi.by. Страница лота по указанному адресу содержит также информацию о типе торгов и общих правилах их проведения. Победителем аукциона признается участник, предложивший максимальную цену

Победитель электронных торгов либо единственный участник электронных торгов, согласившийся повысить начальную цену предмета аукциона на 5 %, обязан возместить организатору торгов затраты на их проведение и оплатить вознаграждение 3 % от цены продажи Лота в течение 3 рабочих дней после проведения электронных торгов

Организатор электронных торгов имеет право снять предмет аукциона с электронных торгов в любое время до момента определения победителя электронных торгов без объяснения причин снятия

Дата и время начала и окончания электронных торгов:
05.07.2023 с 11.00 до 12.00.

Торги продлеваются на 10 минут с момента подачи ставки, в случае если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов

Заявки на участие в электронных торгах принимаются по 04.07.2023 до 17.00 на ЭТП «ИПМ-Торги» по адресу www.ipmtorgi.by

Контактные данные
Тел.: +375 (17) 280-36-37;
+375 (29) 317-95-42; +375 (44) 704-92-06.
E-mail: auction@cpo.by

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА

РУП «БЕЛСПЕЦКОНТРАКТ»

8 июня 2023 г. на 8-ом открытом аукционе проводит 7-й от 25 мая 2023 г. повторный открытый аукцион по продаже имущества республиканской собственности

Номер лота	Наименование техники	Местонахождение объекта	Начальная цена продажи (бел. руб.)	Сумма задатка (бел. руб.)
36	Автомобиль Фольксваген Поло, легковой седан, кузов (рама) № XW8ZZZ61ZCG060849, 2012 г. в., пробег 223876 км	г. Могилев, ул. Тимирязевская, 29	17 000,00	3 400,00
37	Автомобиль Фольксваген Поло, легковой седан, кузов (рама) № XW8ZZZ61ZCG060589, 2012 г. в., пробег 213059 км	г. Могилев, ул. Тимирязевская, 29	17 000,00	3 400,00
38	Автомобиль Фольксваген Поло, легковой седан, кузов (рама) № XW8ZZZ61ZCG060846, 2012 г. в., пробег 212583 км	г. Могилев, ул. Тимирязевская, 29	18 000,00	3 600,00
39	Автомобиль грузовой (цистерна) MAZ 533702 AC-2,5-40, кузов (рама) № Y3953370A90018028, УЗМ53370290010275, рег. № АК 9236-3, 2008 г. в., пробег 95874 км	г. Гомель, пр. Речицкий, 35А	21 100,00	4 220,00
40	Автомобиль грузовой (цистерна) MAZ 437043 AC 2,0-33/4, кузов (рама) № Y39437043A0046023, УЗМ437043A0001052, рег. № АЕ 9153-3, 2010 г. в., пробег 67701 км	г. Гомель, пр. Речицкий, 35А	20 000,00	4 000,00
41	Автомобиль Фольксваген Поло, легковой седан, кузов (рама) № XW8ZZZ61ZCG060795, 2012 г. в., рег. № 5293 IE-1, пробег 243030 км	г. Брест, ул. Мицкевича, 3	17 000,00	3 400,00
42	Автомобиль Фольксваген Поло, легковой седан, кузов (рама) № XW8ZZZ61ZCG057928, 2012 г. в., рег. № 5182 IE-1, пробег 232270 км	г. Брест, ул. Мицкевича, 3	17 000,00	3 400,00
43	Фольксваген Поло, легковой седан, кузов (рама) № XW8ZZZ61ZCG060812, 2012 г. в., пробег 222050 км	г. Гомель, Интернациональный проезд-13	17 000,00	3 400,00
44	Фольксваген Поло, легковой седан, кузов (рама) № XW8ZZZ61ZCG059724, 2012 г. в., пробег 176800 км	г. Гомель, Интернациональный проезд-13	18 000,00	3 600,00
45	Фольксваген Поло, легковой седан, кузов (рама) № XW8ZZZ61ZCG061977, 2012 г. в., пробег 193100 км	г. Гомель, Интернациональный проезд-13	17 000,00	3 400,00

Аукцион состоится по адресу: г. Минск, ул. Казинца, д. 2, 6-й этаж, 8 июня 2023 г. в 10.00.

К участию в аукционе допускаются юридические лица, индивидуальные предприниматели и физические лица, оплатившие задаток, гарантийный депозит и подавшие заявления на участие в аукционе, соглашение, учредительные и другие необходимые документы до 15.05.2023 г.

Заключительная регистрация участников аукциона будет производиться 8 июня 2023 г. с 9.15 до 10.00.

Победитель аукциона обязан:

1. Заключить договор купли-продажи не позднее 3 банковских дней с момента проведения аукциона.
2. Произвести оплату стоимости движимого имущества разовым платежом в течение 5 банковских дней для резидентов Республики Беларусь и 10 банковских дней для нерезидентов Республики Беларусь со дня подписания договора купли-продажи.

Задаток, указанный в таблице, а также гарантийный депозит в размере 300,00 белорусских рублей за участие по каждому лоту и денежные средства за выигранное имущество перечисляются на расчетный счет РУП «БЕЛСПЕЦКОНТРАКТ»: белорусские рубли – р/сч BY12BELB30120002R20010226000, российский рубль – р/сч BY64BELB30120002R20040226000 в ОАО «Банк БелВЭБ», ул. Заславская, 10, код BELBY2X, УНП 101099370, ОКПО 37401662. Корреспондент – ПАО Сбербанк, г. Москва, № корсчета 30101810400000000225. Реквизиты банка: БИК 044525225, ИНН 770783893, к/с в ОАО «Банк БелВЭБ» № 30111810800000000659. SWIFT/BIC: SABRRUIM. Без НДС.

Справки по тел./факсу: 8 (017) 319-35-41, +375 (44) 583-77-45.
Электронная почта: auk@bsk.by
Извещение опубликовано на сайте: <http://www.gki.gov.by/ru> и <https://bsk.by>.

ООО «Деловая оценка» (организатор аукциона) по поручению ООО «Крафт-Ван» (продавец) извещает о проведении **13 июня 2023 года** повторного открытого аукциона по продаже имущества в 11.00 по адресу: г. Гомель, ул. Жарковского, д. 24, каб. 3-2

Лот № 1: капитальное строение с инв. № 335/С-44736 общей площадью 471,4 кв. м, наименование – здание школы, назначение – здание специализированное для образования и (или) воспитания, расположенное на земельном участке с кадастровым № 32438560060100092 по адресу: Гомельская обл., Петриковский р-н, Петриковский с/с, д. Белановичи, ул. Первомайская, 13.

Начальная цена продажи с НДС – 7 980,00 бел. руб.
Задаток – 798,00 бел. руб.
Продавец: ООО «Крафт-Ван», г. Гомель, пер. Ильича 8-й, д. 13а, каб. 13. Конт. тел. +375 33 634-86-95.

Шаг аукциона – 5 % от начальной цены лота в фиксированной сумме.

Для участия в аукционе необходимо:

1. Оплатить задаток на расчетный счет Организатора аукциона ООО «Деловая оценка»: р/сч BY60BELB3012322650030226000 в филиале ОАО «Банк БелВЭБ», г. Гомель, пр-т Ленина, 10, БИК BELBY2X, УНП 49097026.
2. Подать заявление организатору аукциона по установленной форме с приложением необходимых документов по адресу: г. Гомель, ул. Жарковского, д. 24, каб. 3-2, в рабочие дни с 10.00 до 13.00 и до 17.00 до даты опубликования настоящего извещения.

Прием заявлений для участия в аукционе заканчивается 12.06.2023 г. в 16.00.

Порядок участия и проведения аукциона с перечнем необходимых документов опубликован на сайте www.delocenka.by.

Организатор аукциона вправе отказаться от проведения аукциона в любое время, но не позднее чем за 3 (три) дня до его проведения. Единственный участник имеет право приобрести лот с шагом 5 %. Победитель торгов – участник, предложивший более высокую цену. Победитель торгов обязан: подписать протокол о результатах аукциона; заключить договор купли-продажи в течение 5 (пяти) рабочих дней с момента подписания протокола; оплатить стоимость, сформированную в результате аукциона, в течение 10 (десяти) рабочих дней с момента подписания договора купли-продажи. Возместить затраты на организацию и проведение аукциона и оплатить вознаграждение организатору торгов в течение 5 (пяти) рабочих дней с момента подписания протокола. Задаток, уплаченный участником аукциона, ставшим победителем, будет учтен в счет окончательной стоимости предмета оценки. Указанные объекты никому другому не проданы, не заложены, под запретом не состоят, судебного спора о них не имеется, других владельцев нет. Проводится аукцион в соответствии с Положением Общества с ограниченной ответственностью «Деловая оценка» о порядке организации и проведения аукционов по продаже имущества и права на заключение договоров аренды нежилых помещений (их части). **Конт. тел. организатора аукциона: +375 (232) 34-62-36, +375 (44) 750-40-03, +375 (29) 303-30-62**

Правила проведения РЕКЛАМНОЙ ИГРЫ

«Путешествуй с VOKA»

Настоящая рекламная игра «Путешествуй с VOKA» (далее – Игра, Рекламная игра) проводится в соответствии с условиями настоящей Правил проведения Рекламной игры «Путешествуй с VOKA» (далее – Правила), согласно требованиям законодательства Республики Беларусь, без взимания платы с участников Рекламной игры.

1. Организатор Рекламной игры.
Организатором Рекламной игры является Общество с ограниченной ответственностью «Яскрава», Республика Беларусь, 220073, г. Минск, ул. Ольшевского, д. 22, оф. 902, УНП 191548102, зарегистрированное 16.11.2011 решением Минского городского исполнительного комитета в Едином государственном реестре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 191548102.

2. Заинтересованные лица Рекламной игры.
Заинтересованными лицами Рекламной игры являются:
- Унитарное предприятие «А1» (далее – А1), УНП 101528843, 220030, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Интернациональная, д. 36-2;

- Общество с ограниченной ответственностью «КОМПАНИЯ ТЕЗ ТУР», УНП 190685430, 220100, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Кульман, 9, комн. 30.

3. Территория проведения Рекламной игры.
Территория проведения Рекламной игры: Республика Беларусь.

4. Период проведения Рекламной игры
Период проведения Рекламной игры: с 01.06.2023 по 18.09.2023.

5. Комиссия по проведению Рекламной игры.
Для контроля за соблюдением Правил, утверждением результатов, подведением итогов по результатам проведения Рекламной игры, рассмотрением спорных случаев, принятием решений по устным и письменным жалобам и замечаниям, возникшим при проведении Рекламной игры, Организатор создает Комиссию по проведению Рекламной игры (далее – Комиссия) в следующем составе:
Богдусевич Ирина Сергеевна – ведущий специалист ООО «Яскрава»;

Чернецова Анастасия Олеговна – индивидуальный предприниматель;

Исаченко Ксения Васильевна – ведущий специалист по продвижению группы маркетинга медиапродуктов Унитарного предприятия «А1»;

Пальчук Ольга Николаевна – специалист по аналитике группы маркетинга медиапродуктов Унитарного предприятия «А1»;

Борошенко Павел Вячеславович – руководитель группы маркетинга медиапродуктов Унитарного предприятия «А1».

6. Наименования товаров (работ, услуг) или их групп, в целях стимулирования реализации которых проводится Рекламная игра.

Игра проводится в целях увеличения количества подписчиков услуги VOKA (услуга VOKA – это услуга по предоставлению права доступа к видеоконтенту), повышению активности пользования услугой VOKA у уже подключенных абонентов.

7. Участники Рекламной игры.
Участниками Рекламной игры могут быть физические лица, достигшие 18 лет, – граждане Республики Беларусь, а также иностранные граждане и лица без гражданства, имеющие вид на жительство в Республике Беларусь и постоянно проживающие на территории Республики Беларусь, и выполнившие все условия участия в Рекламной игре.

Участником Рекламной игры не может быть лицо, состоящее в трудовых отношениях с Организатором, супруг (супруга) такого лица, его близкие родственники, а также лица, находящиеся с таким лицом в отношениях свойства. Члены Комиссии не могут быть участниками Рекламной игры.

8. Состав и размер призового фонда.
Призовой фонд Рекламной игры составляет **32 530,41 BYN** (тридцать две тысячи пятьсот тридцать белорусских рублей 41 копейка) и формируется за счет имущества и денежных средств Заинтересованных лиц. Призовой фонд Рекламной игры включает следующие призы (далее – Призы):

Таблица № 1. Призовой фонд Рекламной игры

Наименование	Количество, шт.	Стоимость за шт., белорусских рублей	Всего стоимость, белорусских рублей
Сертификат на тур в Турцию Республику (Антальйское побережье) с вылетом в период с 15.10.2023 по 22.10.2023 года на 7 (семь) ночей для 2 (двоих) человек, состоящий из авиаперелета по маршруту Минск – Анталья – Минск (включая аэропортовый сбор), трансфера на территории Турецкой Республики по маршруту аэропорт – отель – аэропорт, проживания в отеле SHERWOOD EXCLUSIVE KEMER 5* (DBL) с типом питания «все включено», стандартной медицинской страховки на период тура	3	9458,00	28 374,00
Денежные средства в размере (далее – Приз)		1385,47	4156,41
			32 530,41

9. Условия участия в Рекламной игре.

9.1. Для участия в Рекламной игре участнику необходимо:
9.1.1. В период с 01.06.2023 по 31.07.2023 иметь или подключить подписку услуги VOKA «Все включено» либо «Фильмы и сериалы».

9.1.2. В период с 01.06.2023 по 31.07.2023 зайти на сайт vokatour.by (далее – Сайт), ознакомиться с настоящими Правилами и заполнить форму регистрации в Рекламной игре, указав в ней свои достоверные данные, а именно:
- фамилия (обязательно), собственное имя (обязательно), отчество (обязательно, если такового имеется) (далее – ФИО);
- контактный номер мобильного телефона белорусского оператора сотовой связи Участника в международном формате (обязательно).

В соответствующих полях проставить галочки согласия на участие в Рекламной игре и на обработку персональных данных в целях проведения Рекламной игры.

9.1.3. В период с 01.06.2023 по 31.07.2023 посмотреть на сайте voka.tv либо в приложении VOKA минимум 30 минут (суммарно) контент сериалов из списка:

№	Название сериала	Год производства
1	Любовь напоказ	2019
2	Мистер Ошибка	2020
3	Чистая правда	2019
4	Любовники	2021
5	Новая жизнь	2020
6	Иешильчам	2021
7	Первый и последний	2021

№	Название сериала	Год производства
8	20 минут	2013
9	Дядя Кара	2012
10	Курт Сейт и Александра	2014
11	Мамы и матери	2015
12	Восьмой день	2018
13	Грязные деньги, Лживая любовь	2014
14	Мое сердце осталось у Эгейского моря	2015
15	Расскажи мне, как любить	2016
16	Любовь и гордость	2017
17	Пять братьев	2015
18	Этот город последует за тобой	2017
19	Чудо-доктор	2019
20	Большая маленькая ложь	2017
21	Столкновение	2018
22	Моя дочь	2018
23	Плотина	2020
24	Любовь заставит плакать	2019
25	Стужа	2020
26	Под прикрытием	2022
27	Тайна матери	2022
28	Ворон	2019
29	Лугны со свечами	2021
30	Стеклоплатформы	2021
31	Моя левая половинка	2020
32	Я так долго ждал тебя	2021
33	Светлячок	2017
34	Искушение	2020
35	Стамбульская невеста	2017
36	Ребенок	2019
37	Воскресший Эртугрул	2014
38	Кольцо	2019

9.1.4. Иметь активную подписку на услугу VOKA на дату 16 августа 2023 г.

10. Место, дата, время и порядок проведения Розыгрыша призового фонда, в том числе порядок определения выигравших Участников Рекламной игры:

Место проведения розыгрыша – г. Минск, ул. Ольшевского, д. 22, офис 902.

Таблица № 2. Розыгрыш Призов

Дата и время розыгрыша	Период регистрации на сайте и дачи согласия на участие в Рекламной игре и обработки персональных данных	Период просмотра необходимого количества количества времени сериала	Призы для розыгрыша, количество
17.08.2023 в 16.00	с 01.06.2023 (00.00.00) по 31.07.2023 (23.59.59)	с 01.06.2023 (00.00.00) по 31.07.2023 (23.59.59)	Приз, 3 штуки

10.1. К моменту розыгрыша призового фонда формируется список участников, выполнивших условия участия в Рекламной игре в соответствии с п. 9 настоящих Правил (далее – Список). Список содержит следующие данные: ФИО участника, номер телефона, игровой номер участника. Игровой номер участника присваивается по дате и времени регистрации на сайте. Если дата и время совпадают, то сортировка проводится по ФИО в алфавитном порядке. Все Игровые номера имеют одинаковую разрядность. Игровые номера состоят из 6 разрядов и присваиваются с первого разряда (000001, 000002, 000003 и т. д.).

10.2. Для проведения Розыгрыша используются лототрон и набор шаров в количестве 10 штук с номерами от 0 по 9. Определение выигравших Игровых номеров победителей Призов происходит путем их формирования слева направо из номеров шаров, поочередно извлекаемых из лототрона. Розыгрыш начинается с первого разряда слева.

10.3. Определение Участников-победителей для Призов:

10.3.1. Первый разряд Игрового номера определяется следующим путем: в лототрон загружаются шары с номерами, соответствующими первому разряду всех присвоенных Игровых номеров, участвующих в данном розыгрыше. Шары перемешиваются, и из лототрона извлекается шар, номер которого определяет цифру первого разряда выигрившего Игрового номера. Номер шара вносится в протокол комиссии (далее – протокол).

10.3.2. Далее все шары извлекаются из лототрона и загружаются те номера шаров, которые существуют в Списке Игровых номеров в соответствующем разряде. Шары перемешиваются, и из лототрона извлекается шар, номер которого определяет цифру следующего разряда выигрившего Игрового номера. Номер шара вносится в протокол.

10.3.3. Для определения последующих разрядов 3, 4, 5, 6 выполняются те же действия. Номера шаров вносятся в протокол. Так определяются победители Призов.

10.4. Дополнительно после определения основных победителей определяются три резервных победителя. Резервные победители определяются способом, аналогичным определению основных победителей.

11. Срок и способ информирования победителей розыгрыша, место, порядок и сроки вручения Призов.

11.1. Победители Рекламной игры извещаются о выигрыше в течение 3 (трех) рабочих дней после проведения розыгрыша посредством телефонного звонка на номер телефона и/или смс-сообщением на указанный номер.

11.2. Для получения Приза Победитель должен прибыть в срок до 01.09.2023 (включительно) по адресу: г. Минск, ул. Ольшевского, д. 22, офис 902, предварительно согласовав дату и время прибытия с представителем Организатора по телефону +375 29 1961716. При себе Победителю необходимо иметь паспорт гражданина Республики Беларусь (или ID-карту), для лиц без гражданства и иностранных граждан – вид на жительство.

11.3. В соответствии с Налоговым кодексом Республики Беларусь Организатор при вручении Призов выступает налоговым агентом и обязан удержать сумму подоходного налога непосредственно из доходов получателя Приза. При невозможности удержать исчисленную сумму подоходного налога с дохода Победителя по причине отсутствия ему денежных выплат и (или) отказа плательщика внести причитающиеся суммы подоходного налога с Победителя Организатор обязан в месячный срок со дня выявления указанных фактов направить в налоговый орган по месту жительства плательщика сообщение о сумме задолженности по подоходному налогу с Победителя.

11.3.1. Организатор не несет ответственности за возникновение необходимости уплаты дополнительного подоходного налога и иных выплат, связанных с получением Призов, за пределами Республики Беларусь.

11.3.2. Организатор Рекламной игры имеет право запросить, а Участник-Победитель обязан предоставить Организатору свои персональные данные (идентификационный номер, ФИО, данные о регистрации по месту жительства и (или) месту пребывания, номер документа, удостоверяющего личность, орган и дату его выдачи) в случае, если данный Участник, участвуя в проводимых Организатором рекламных играх, акциях, иных рекламных мероприятиях, стал в 2023 году обладателем Приза на сумму, превышающую сумму налоговой льготы, установленной Налоговым кодексом Республики Беларусь.

11.4. В случае если Победитель Призов не выполнит действия, перечисленные в пункте 11.2 настоящих Правил в установленные сроки, либо с Победителем не удастся связаться по 31.08.2023 включительно и уведомить о выигрыше из-за некорректных данных, указанных им при регистрации на сайте, либо Победителем был предоставлен письменный отказ от получения Приза, он утрачивает право на получение Приза, право на Приз переходит резервному Победителю, который определяется согласно п. 10.4 настоящих Правил.

Участник, которому перешло право на получение Приза, признается Победителем и уведомляется об этом в течение 2 (двух) рабочих дней со дня принятия решения о переходе права на Приз, но не позднее 05.09.2023, по номеру телефона, указанному Участником на интернет-сайте или заказным письмом с уведомлением по указанному Участником на интернет-сайте адресу пребывания.

Участник, ставший Победителем, для получения Приза должен прибыть в срок до 18.09.2023 (включительно) по адресу: г. Минск, ул. Ольшевского, д. 22, офис 902, предварительно согласовав дату и время прибытия с представителем Организатора по телефону +375 29 1961716. При себе Победителю необходимо иметь паспорт гражданина Республики Беларусь (или ID-карту), для лиц без гражданства и иностранных граждан – вид на жительство. В случае если Участник, которому перешло право на получение Приза, не выполнит действия в обозначенный срок, он утрачивает право на получение Приза. Призы остаются в распоряжении Организатора.

11.5. Организатор не оплачивает Участникам Рекламной игры расходы, связанные с проездом к месту получения Призов.

11.6. Выдача Призов предоставляется Победителям осуществляется по нотариально удостоверенной доверенности.

11.7. Призы не подлежат замене. Выплата денежного эквивалента Призов не осуществляется. Ответственность Организатора по выдаче Призов ограничена исключительно вышеуказанным количеством и видами этих Призов.

11.8. Организатор Рекламной игры не несет ответственности за любые риски, связанные с повреждением Призов и их эксплуатацией, возникшие после их передачи Победителям.

12. Права и обязанности Участников Рекламной игры.
12.1. Принимая участие в Рекламной Игре, Участники подтверждают свое ознакомление и согласие со всеми условиями настоящих Правил и принимают на себя обязательство выполнять все требования настоящих Правил и законодательства, вытекающие из участия в Рекламной Игре и/или связанные с получением Призов.

Предоставлению Организатору сведений для формирования Списка, передаче Организатору персональных данных для целей обеспечения возможности участия в Рекламной Игре предшествует дача участником согласия на обработку персональных данных.

12.2. Победитель/резервный победитель, претендующий на получение Приза, обязуется заполнить и подписать все необходимые для его получения документы, представляемые Организатором, выполнить все условия, предусмотренные настоящими Правилами, а также формальности, необходимые для получения Приза.

13. Размещение Правил и результатов розыгрыша.
13.1. Настоящие Правила подлежат публикации в газете «Звезда» до начала проведения Рекламной игры.

13.2. Результаты розыгрыша Рекламной игры подлежат публикации в газете «Звезда» не позднее 08.09.2023.

14. Общие положения.
14.1. Решения Организатора, Комиссии по всем вопросам, связанным с проведением Рекламной игры, а также результаты проведения Рекламной игры, могут быть обжалованы в установленном законодательством порядке.

14.2. Унитарное предприятие «А1» и любые его аффилированные лица не являются Организатором, не несут ответственности за соблюдение Организатором настоящих Правил, законодательства Республики Беларусь, а также не отвечают по претензиям участников Рекламной Игры.

14.3. Организатор не несет ответственности, если не по его вине у Участника отсутствует доступ к сети Интернет при ее использовании Участником (например, за работу операторов сотовой подвижной электросвязи (плохое соединение с оконечным абонентским устройством Участника и т. д.), почтовой службы (сроки доставки уведомлений и т. д.).

14.4. Информацию об условиях участия и проведения Игры можно получить по телефону «горячей линии» +375 29 196 17 16 ежедневно по будним рабочим дням с 10.00 до 17.00, также по электронной почте igra@yaskrava.by.

Свидетельство № 4320 о государственной регистрации рекламной игры выдано 18 мая 2023 г. Министерством антимонопольного регулирования и торговли Республики Беларусь.

Нефармат

ГАЛАВА СЯМ'І

НЯРЭДКА ад дарослых мож- на пачуць пра пэўны інфан- тлізм маладога пакалення, пра іх непрактычнасць, непадра- ванасць да жыцця. І мне не раз у ас- родку равеснікаў даводзілася ўдзя- хаць: «Мы іх цяпер да трыццаці гадоў няньчыць». Есць праблема. Цяпер яны пазней пачынаюць усведамляць не- абходнасць таго, што трэба браць на сабе адказнасць за ўчынкi, здароўе, матэрыяльны дабрабыт. На тое есць шэраг прычын. Тут — не пра іх.

Не так даўно ў камандзіроўцы давялося пазнаёміцца з дзяўчынай, якая здольная перавярнуць уяўлен- не пра сучасную моладзь. Вользе 22 гады, а ў 19 яна стала галавой сям'і, узваліла на сабе клопат не толькі пра меншых братоў, але і пра будоўлю, добраўпарадкаванне, абсталя- ванне дома. Дзевятнаццаць гадоў, паводле цяперашніх мерак, — дзіця горкае, а тут такі груз адказнасці і праблем, такая цяжкая штодзённая работа!

Як яна цяпер разважае, у яе не было выбару. Закон палічыў яе дарос- лой — яна адпавядала. У яе не было часу на роздум. Яе дзяцінства, бес- клоптнае юнацтва, дзявочыя забавы — разам вынеслі наклады восенню 2020 года.

...У вёсцы жыла шматдзетная сям'я. Муж з жонкай заўсёды былі добрымі працаўнікамі, гадавалі пя- цярых дзяцей. Бацьку сямейства ца- нілі ў гаспадарцы як умелага механі- затара. У сезон ён сядзяў на камбайн, прыносіў у сям'ю добрыя грошы, каб жонка адчувала сябе камфортна на- ват у дэкрэтным водпуску. Яна і была з меншым сынам у дэкрэце. Жыла сям'я ў так званым прэзідэнцкім доме, які атрымала ашчэ з нараджэннем

першынца. За год-два да пазначаных падзей муж з жонкай вырашылі ўзяць крэдыт і правесці рэканструкцыю, чы- тая, поўную перабудову, каб дом стаў прасторным і зручным для вялікай сям'і. Для іх, бацькоў пяці дзяцей, крэ- дыт — справа вельмі выгадная, яго пагашае дзяржава.

Адным словам, крэдыт быў аформ- лены, работа пакрысе распачынала- ся. У ходзе рэканструкцыі, як вядо- ма, нешта зносіцца, нешта разбура- ецца...

Такім быў іх дом вясной 20-га, калі раптоўна памірае гаспадар ва ўзросце 42 гадоў...

Для жонкі гэта стала ударам у пра- мым і пераносным сэнсе. Яна літа- ральна звалілася, некалькі месяцаў з бальніцы не выходзіла, да ўсяго пад- хапіла ковід і не справілася. Воліну маму пахавалі ў кастрычніку, ёй было толькі сорак.

Вось тады Вольга і стала дар- ослай. Яна працавала на той час бухгалтарам у канторы гаспадаркі. Найперш дзяўчына аформіла аля- ксандр на трох малодшых братоў. Чацвёрты, старэйшы за яе на год, ужо працаваў дальнабойшчыкам. Адрозна на яе плечы зваліліся агра- мадныя клопаты гаспадыні: кожны дзень прыгатаваць сняданак, абед, ввечару, прыбраць, памыць бялізну, адправіць у школу, садок — яе зраз- умее хіба шматдзетная маці-адзі- ночка. Клопатаў хапала з галавой, увечары ледзьве да ложка даходзі- ла. А яшчэ трэба было нешта рабіць з домам. Пачаліся блуканні па па- куках з пераафармленнем крэдыту, давялося ўзяць ашчэ адзін. Прынам- ся, з гэтым ёй дапамагалі. Але ж хто будаваўся, ведае, што такое будоў- ля наогул, часам нават банальны

рамонт вымагае вялікіх арганізацый- ных, фізічных ды іншых намаганняў гаспадароў. А тут з'явілася дзяўчо!

«А што мне заставалася?» — задае рытарычнае пытанне Вольга. Усяму навучылася: што не ведала, у людзей пытала. Адным словам, сёння іх вялікі дом амаль поўнаасцю даведзены да ладу, застаецца толькі добраўпарад- канне дваровай тэрыторыі. Вялікая прыгожая кухня ў светлых адценнях — цяпер яе галоўны пакой. Летас Вольга выйшла замуж, цяпер чакае дзіця. Муж на рабоце, а ёй трэба паспець прыгатаваць сняданак-ввечару, выпра- віць-сустрэць малых — адным словам, на ёй усе клопаты шматдзетнай маці. Старэйшы з тых, хто пад апекай, ву- чыцца ў каледжы ў Пінску. Кожныя выхадныя ён прыязджае дадому, бра- ту трэба нагатаваць з сабой ежы на тыдзень — яна ўсё робіць так, як ра- біла мама.

— Спачатку было крыху страшна, думала, ці спраўлюся. Але ж да ўсяго прывыкаеш, уцягваешся, — разважае Вольга. — Вось і цяпер у маім станові- шчы нялёгка: хата вялікая, прыбраць шмат, гатаваць кожны дзень няма- ла. Але ж адпачну крыху і зноў паціху бя- русь за работу.

...Не так даўно на адным з сайтаў вокам зачалася за інфармацыю пра ўрок у высокай школе ў рамках праек- та «Школа актыўнага грамадзяніна». Дзеці разважалі пра тое, кім можа га- нарыцца краіна. Вучні называлі спарт- сменаў, артыстаў, пісьменнікаў, па- літыкаў, знакамітых працаўнікоў. Усё правільна. Каб давялося прысутнічаць на тым уроку, я ім пра Вольгу раска- зала б. Бывае, што прыклад можна знайсці і ў сваім асяродку, амаль ся- род равеснікаў.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

СЁННЯ

Месяц

Першая квадра 27 мая.
Месяц у сузор'і Шаліў.

Сонца

	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	4.46	21.29	16.43
Віцебск	4.28	21.27	16.59
Магілёў	4.36	21.20	16.44
Гомель	4.41	21.07	16.26
Гродна	5.03	21.43	16.40
Брэст	5.12	21.35	16.23

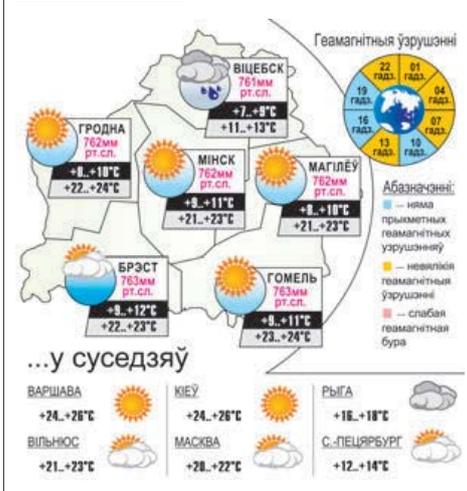
Імяніны

Пр. Аляксандры, Файны, Хрысціны, Юліі, Андрэя, Багдана, Давыда, Дзяниса, Паўла, Пятра, К. Ангеліны, Камілы, Марыі, Лявона, Фелікса.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА

ЗАЎТРА

Даты

Падзеі

Людзі

31 МАЯ

1924 год — нарадзіўся Павел Якаўлевіч Пятроўскі, беларускі вучоны ў галіне геабатанікі, кандыдат сельскагаспадарчых навук. З 1962-га працаваў у Інстытуце эксперы- ментальнай батанікі АН Беларусі, у 1969—1984 гг. — вучоны сакратар Цэнтральнага батанічнага саду АН Беларусі. Аўтар навуковых работ па лясной геа- батаніцы і інтрадукцыі раслін. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1972).

1966 год — нарадзіўся Аляксандр Леанідавіч Барысенка, беларускі спартсмен і трэ- нер (сучаснае пяцборства), майстар спорту СССР, майстар спорту ССРСР міжнароднага класа, майстар спорту Беларусі. Чэмпіён свету ў камандным заліку, бронзавы прызёр у камандным заліку. Пераможца этапаў Кубка свету. Пераможца і прызёр чэмпіянатаў Беларусі.

1996 год — паблізу вёскі Антонава Пухавіц- кага раёна ўстаноўлены спецыяль- ны геадэзічны знак, які сведчыць аб тым, што тут знаходзіцца геа- графічны цэнтр Рэспублікі Бела- русь.

2001 год — у Мінску 31 мая — 1 чэрвеня адбы- лася першае пасаджэнне Міждзяржаўнага савета Еўразійскай эканамічнай супольнасці (ЕўрАзЭС).

2008 год — у Бабруйску Прэзідэнт Бела- русі Аляксандр Лукашэнка ўзяў удзел у цырымоніі адкрыцця спартыўнага комплексу «Баб- руйск-Арэна». Лядовы палац прызначаны як для пра-

вадзнення спарборніцтваў рэспубліканскага і міжнарод- нага ўзроўню па больш чым 15 відах спорту, масавай фізкультурна-аздраўленчай работы, так і для куль- турна-забаўляльных мерапрыемстваў. Прадугледжана таксама магчымасць яго трансфармацыі ў спартыўны ці сцэнічны комплекс.

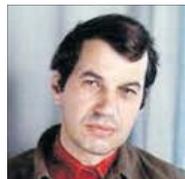

1223 год — адбылася гістарычная бітва рускіх воінаў з татарамі на рацэ Калка.

1773 год — нарадзіўся Людвіг Іаган Цік, нямецкі паэт, пісьменнік, драматург, перакладчык.

1908 год — нарадзіўся Ян Барысавіч Фрыд (Фрыдман), расійскі кінарэжысёр. Паста- віў музычныя фільмы «Дванаццатая ноч», «Сабака на сене», «Дон Сезар дэ Базан» і іншыя.

1933 год — нарадзіўся Георгій Іванавіч Буркоў, расійскі акцёр тэатра і кі- но, заслужаны артыст Расіі. Востра- рахарактарны камедыійны акцёр; выступаў і ў драматычных ролях. Здымаўся ў фільмах «Печкі-ла- вачкі», «Каліна чырвоная», «Яны ваявалі за Радзіму», «Падранкі» і іншых.

1973 год — нарадзілася Наташа Каралёва (сап- р. Наталля Уладзіміраўна Парывай), расій- ская эстрадная спявачка ўкраінскага паходжання, заслу- жаная артыстка Расіі.

АЛЬБЕР КАМЮ:
«Імкненне заўжды мець рацыю — прыкме- та вульгарнага розуму».

УСМІХНЕМСЯ

Жанчына кажа прыгожай суседцы па дачы:

— Ты не магла б надзець той смелы купальнік і пазага- раць на сваім участку?
— Няма праблем. А на- вошта?
— Хачу, каб муж усё ж та- кі заняўся папраўкай плоту.

Едзе чукча ў таксі. Даяз- джаюць да месца, таксіст:
— 3 вас 50 рублёў.

Чукча дае 25.
Кіроўца:
— Чаму 25?
Чукча:
— А вы хіба не ехалі?

У медінстытуце прафе- сар гаворыць першакурс- нікам:

— Паважаныя студэнты, сёння мы практычна пазнаё- мімся з вашай будучыняй: усе — у мор!

